



რვაენი

დროშა

"NOTRE DRAPEAU"

832

1970

დაარსებულია ნოე ჟორდანიას მიერ.

№ 51

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სამაისო.

ნ. ც.—ორი კომუნისტური დიქტატურა პირის-პირ.

ნიკოლოზ თლხაძე—კონვერგენცია.

მ. იმნაიშვილი—ვ. ი. ლენინის დაბადებიდან 100 წ. შესრ. გამო.

ვ. ნანუაშვილი—მსოფლიო ძალთა განწყობილება და დაპყრობა....

ალ. შათირიშვილი—რუბენ ყიფიანი.

მგვამბარი—ანდრო გუგუშვილი.

გიორგი ოდიშელიძე.

პარისი.

მ ა ი ს ი.

Paris.

1970

საქართველოს დამოუკიდებლობის სადღესასწაულო დღეს 26 მაისს, ჩვენი ფიქრები სამშობლოსკენ მიისწრაფვიან. ამ დღეს საქართველომ 117 წლის მონობის უღელი გადაიძრო და თავისუფლების დროშა ააფრიალა. ეს იყო დღე ქართველი ერის აღორძინების, შვებისა და სიხარულის, თავდადებით და მტკიცე ნებისყოფით, რომ შეუდგა ქართულ სახელმწიფოს აღმშენებლობას. მძიმე და ეკლიანი გზა ჰქონდა გასავლელი საქართველოს, უნდა აღედგინა დიდი ხნიდან დაკარგული დამოუკიდებელი სახე, სახელმწიფოებრივი ცხოვრება ახალ პირობებში, ახალი ფორმით, ახალი შინაარსით. იმ დროინდელი შინაური და საგარეო პოლიტიკა, მისი საქმიანობის მიღწევები და მარცხები, საქართველოს დაპყრობის შემდეგ გადმოეცა ახალთაობებს, ვითარცა ერთი უდიდესი საგანძური შესასწავლად და დასაფიქრებლად, რაც უნდა შესრულებულ იქნას მიუდგომლად, ობიექტიურად და არა პარტიზანული მიდგომით, საიდანაც ისინი გაცნობიან, გამოჩინდა თუ არა ქართველი ერის შემოქმედებითი ნიჭი, უნარი, გამჭირიანობა საკუთარი, თავისი თავის პატრონობის, შესძლო თუ არა მან სახელმწიფო შენობის ისე აგება, იშდაგვარად, სადაც უნდა უზრუნველყოფილიყო ერის სულიერ-კულტურული და უფლებრივი მოთხოვნილებანი?

ჩვენი მიმართვა დღეს სწორედ ამ ახალთაობისთვის არის განკუთვნილი, რომელთაც წილად ხვდათ სუსხი რეპრესიული რეჟიმის ატანა, ძალადობით თავზე მოხვეული იდეოლოგიით კვება... მათ აწევთ უდიდესი მოვალეობა, კრიტიკულად შეეპყრან იმ დაქირავებულ ისტორიკოსების ჩანაწერთ, რომლებსაც მიზნად დაუსახავთ, საგანგებოდ მოგონილი, შეთხზული ფაქტებით, გააწბილონ, დაჩრდილონ, გააბახონ და მით ერის გულიდან აღმოფხვრან ფასი და ღირებულება ეროვნული თავისუფლების. ამ მიზნის მისაღწევად ბნელით მოსავენ დამოუკიდებლობის ხანის სახელმწიფოებრივ მიღწევებს.

ახალგაზღვობას მუდამ ახასიათებს ძებნა ქვეშობის, სიმართლის, ის მუდამ აშხედრებულია ძალადობის წინააღმდეგ, მისი მჩქეფარე გრძობა, ფხიზელი გონება ეძებს საშუალებებს მის აღსაკვეთად და უკეთეს საზოგადოებრივ ცხოვრების დასამკვიდრებლად, ამიტომაც მან უნდა იცოდეს 26 მაისის შენაძენი თავისუფლებაც არ ყოფილა სასწაული, არამედ ქართველი ხალხის ეროვნულ-სულიერი განძეულობის, სხვადასხვა ფორმით ჩატარებული ბრძოლის ნაყოფი, მაშასადამე იგი არ იყო არა საქმე რომელიმე პარტიის, არამედ მისწრაფება, გარდაუვალი სურვილი მთელი ერის. მიუხედავთ სოციალური სხვაობისა. ყველანი გაერთიანებული აღმოჩნდნენ სამშობლოს სიყვარულში.



საქართველოს დაპყრობაში შემდგომ მომყოლ თაობებს არავითარი წილი მიუძღვით. მათ არ მიუღიათ მონაწილეობა არც მორალურად, არც ფიზიკურად იმ ნანატრ თავისუფლების მოსპობაში, რომელსაც ქართველი ერი ერთი საუკუნის მანძილზე ელოდა. მათ უნდა იცოდნენ, რომ იმ მცირე ჯგუფს ქართველებთან უცხო ჯარებს რომ სამშობლოში შემოუძღვნენ ისტორიამ სასტიკი განაჩენი გამოუტანა. ქართველ ხალხმა ის თავის დროზე წყევლა-კრულვით შეაჩვენა, თვით კი იმავე უცხო ჯარების ტყვეით განიგმირენ. ასეთია ხვედრი ყველა მათი, რომლებიც ერის სასიცოცხლო ინტერესებს და მის აღმაველ გზას გადაუდგებიან...

ახალგაზდობა უსათუოდ ხედავს დღეს, რომ დედამიწის ზურგზე აღარ დარჩა ერი, რომელსაც დამოუკიდებელი არსებობა არ ჰქონდეს. რა დააშავა ორიათასწლოვან კულტურულ ერმა. რატომ მისი სახელი არ უნდა იხსენებოდეს ყოთაქავშირის წვევრამ შორის? რატომ მისი ხმა არ გაისმის იმ თავყრილობაზე, სადაც ნახევრად კულტურული და ისტორიის არამქონე ერის წარმომადგენელნი გამოდიან და საკუთარი ერის მოთხოვნილებებს ამჟღავნებენ?

ახალგაზდობას ეუბნებიან, საქართველოს ცხოვრება არ შეუძლია ურუხვთოდ, დამოუკიდებელი საქართველოს არსებობამ სავსებით გააბათილა ეს დებულება. ჩვენ გვესაუბროვება რუსეთი? ჩვენც ხომ ვესაუბროებით. რომელი სახელმწიფო ცხოვრობს დღეს კარჩაკეტილი? განა არ შეიძლება ეკონომიურ საკითხებზე შეთანხმებით ორივე მხარის დაკმაყოფილება? ნუ თუ ამისთვის საუბროა მოსკოვიდან «ნამესტნიკს» გვინიშნავდნენ? განა ქართველ ერს მთელი თავისი ხანგრძლივი არსებობის მანძილზე არ დაუმტკიცებია, რომ მას ახასიათებს გამტანლობა, კეთილშობილური ბუნება, ყველა მეზობელ ერთა ღრმა პატივისცემა? მაშასადამე მას მუდამ სურდა და გულწრფელად სურს იყვეს კეთილმეზობლურ დამოკიდებულებაში ჩრდილოეთის ერთან, იმ პირობით, რომ საქართველომ თვით განაგოს თავის ბედი.

საბჭოთა იმპერიის მიმდინარე ეკონომიური და პოლიტიკური ვითარება დღეს იმდენად გართულებულია, რომ უკანასკნელი ცნობების მიხედვით ამას აღარ მალავს თვით კრემლი. ნახევარი საუკუნე გავიდა, საბჭოთა ხალხების კეთილდღეობის მოწყობა შეუძლებელი ხდება. ინდუსტრიალიზაციამ, ტექნიკის უმაღლეს განვითარებამ დასავლეთის მშრომელ მასებს ნივთიერი დოვლათი და უფლებრივი გარანტიები მიანიჭა, საბჭოთა რუსეთში კი იგი გადაიქცა შიგნით სოციალური დამონების წყაროდ, ხოლო საგარეოთ სამხედრო იარაღების დამზადებით და მისი გატანით პოლიტიკური ექსპანსიის იარაღი. საბჭოეთისთვის უფრო ადვილი გახდა ცაში ხომალდების გაშვება ვინემ ეკონომიური რეფორმების გატარება, რადგან საბჭოთა დიქტატურა მუდამ შიშს განი-

ცდის,—რეფორმები ძირს გამოუთხრიან პოლიტიკურ შენობას.

დრო ჩაგრულ ერთა განთავისუფლებისთვის მუშაობს, ქართველი ერთი ცხოვრობს იმ რკალში სადაც მომწყვდეული არიან მასავით ჩაგრული ერები.

ქართველ ახალგაზდობას მართებს გულის სიღრმეში ატაროს ერთგული თავისუფლების სიყვარული, მისი სასიყვებით შენახვა, რომ მან გარდამწყვეტ დროს შესძლოს ააფრილოს დროშა თავისუფლების, ქართველი ერის გამარჯვების, დროშა 26 მაისის.

მკრი კომუნისტური ღმერთთა პირის-პირ.

მსოფლიო მეორე ომის შემდეგ ჩვენ ორი ბლოკის ჩამოყალიბების მოწამენი გავხდით. პირველი ბლოკი საერთო იდეოლოგიის ბაზაზე მოსკოვის წინამძღოლობით კომუნისტურ ქვეყნებს აერთიანებს. ამ გაერთიანების სტრუქტურა ავტორიტარულია და, როგორც მოვლენებმა ცხადყვეს, შიშსა და იარაღზე დაყრდნობილი (უნგრეთი, ჩეხოსლოვაკია, პოლონეთი, ბულგარეთი და სხ.). ასეთი «მამობრივი» მზრუნველობა «მოძმე ხალხების» მხრიდან დრამატიულ კონტესტაციებს იწვევს. ეს ბლოკი ფრიად გაბზარულია.

მეორე ბლოკი დემოკრატიული ქვეყნების ნებაყოფლობითი კავშირია, რომელიც მიზნად ისახავს თავდაცვისა და საერთოდ უშიშროების უზრუნველყოფას. ამ გაერთიანების შიგნით ადგილი ჰქონდა სიძნელეებს, რომლებიც ზოგიერთი წევრის ამბიციებმა გამოიწვიეს, თუმცა ორგანიზაციის იდეა და ამოცანები ამით არ შელახულა.

დროთა განმავლობაში ამ ბლოკების ფონზე, ინდუსტრიისა და ტექნოლოგიის მძლავრი განვითარების შეშველობით, ატომური ენერჯის დაუფლებასთან დაკავშირებით, ორი დიდი სახელმწიფო აღმოცენდა.—მაგრამ პარალელურად ამ პროცესთან მსოფლიო ფორუმზე გამოდის მესამე ძალა, რომლის პოტენცია და ამბიციები შიშს იწვევს უწინარეს ყოვლისა გუშინდელ მის მეგობარში. ეს მესამე ძალა პრეტენზიას აცხადებს უწინამძღვროს არა მხოლოდ ჩინეთის, არამედ აზიის ყველა ხალხს.

და აი, ისტორიის ამ მსვლელობაში, აზიის თვალუწვდენელ მინდვრებსა და სტეპებში, ტუნდრებსა და ტაიგებში ორ კომუნისტურ ვეშაპის დრამატიულ შეხვედრას აქვს ადგილი. სად უნდა ვეძიოთ ამის მიზეზი? იდეოლოგიაში? ვფიქრობთ რომ არა.

«მარქსისტი» მათ ძე დუნი აღნიშნავს, რომ ჩინეთის რევოლუცია იყო გლეხური რევოლუცია, რომელიც ქალაქის წინააღმდეგ იყო მიმართული («სოფელი ქალაქის წინააღმ-

დგუა). ესკი ნიშნავს იმას, რომ მარქსისტული კონცეპცია, რომლის მიხედვით სოციალური რევოლუციის მთავარ აქტიორებად მუშათა კლასი ითვლება, ყირაზეა დაყენებული.

ლენინისა და სტალინის კონცეპცია კი, მიუხედავად კოლექტივიზაციისა და ინდუსტრიალიზაციის ველური მეთოდებით ჩატარებისა, ეფექტურად მუშათა კლასსა და გლეხობაზე ეყრდნობოდა და ეყრდნობა.

ორივე შემთხვევაში, ჩვენ საქმე გვაქვს მარქსის ნამდვილ რევიზიასთან. ეს რევიზიონიზმი ჩამორჩენილ ქვეყნების სოციალ-დემოკრატიულ სტრუქტურით არის პირობადებული ქვეყნების, რომელთაც დასავლეთის კაპიტალისტურად განვითარებულ ქვეყნების პირობებში აღმოცენებული იდეები ნაადრევად მიაჩვენს. ამით აიხსნება, რომ რევიზიონიზმის ეს იდეოლოგია ორ ვარიანტში ჩქარა იფიტება ან უკვე გამოიფიტა.

და რადგანაც ბუნება სიცალიერეს არ ითმენს—ამ დამღრაალ, უსიცოცხლო იდეოლოგიას ცვლის «ახალი», რომლის სიხელია ნაციონალური, უკეთ ნაციონალურ-სახელმწიფოებრივი იდეოლოგია. ნაციონალურ ცნობიერების სიღრმეებში ის მუდამ არსებობდა, მაგრამ გარე გამოსვლის მომენტს უცდიდა. ჩვენ მოწამენი ვართ გიგანტური ნაციონალური ეროვნობებისა კომუნისტურ ინტერნაციონალიზმის ქვეყნებში.

ნაციონალურ-სახელმწიფოებრივ ინტერესების დაჯახება.

ამ კონფლიქტის გასაშუქებლად—საჭიროა მოკლე ექსკურსია ისტორიაში. 1858, 1860 და 1881 წლები ჩინეთისათვის ნაციონალური დამცირებისა და შეურაცყოფის წლები იყო. მეფის რუსეთმა ჩინეთს წაგლიჯა მნიშვნელოვანი ტერიტორია, რომლის ფართობი 1.500.000 კვადრატულ კილომეტრს შეადგენს. ამას ზედ დაერთო ყოველნაირი პრივილეგიები, რომლებიც უდიერად ბლალავდნენ ჩინეთის დამოუკიდებლობას.

და ამჟამად, თითქოს ანგარიშის გასწორების სათმა დაკრა. დღის წესრიგში უსამართლოდ მიტაცებულ ტერიტორიების დაბრუნების საკითხი დგას. სხვა სიტყვებით, ჩინეთისათვის დამაკნინებელ ხელშეკრულებათა გაუქმება. ღირსაყურადღებოა ამ საკითხის ნათელსაყოფად ზოგიერთი ისტორიული დოკუმენტის დამოწმება, რომელიც უცილობლივ მაოქე დუნის პოზიციას ამაგრებს. ეს ის დროა, როცა რუსეთი ეს-ეს იყო სამოქალაქო ომისაგან გამოწვეულ ქაოტიურ მდგომარეობას თავს აღწევდა. 1919 და 1920 წლებში მოსკოვმა გააკეთა განცხადება, რომელიც, თუ არ ვცდებით, 1924 წლის შეთანხმებით იყო დადასტურებული. შეთანხმება მეფის რუსეთის ხელშეკრულებათა უსამართლობასა და უთანასწორობას ცნობდა და «წართმეულ» ტერიტორიების ჩინეთისათვის დაბრუნების შესაძლებლობას გულისხმობდა.

კომუნისტური ჩინეთის შესვეურთა შემეცნებაში ასეთი რეპარაციის განხორციელება პირველი ეტაპი იქნებოდა აზიაში დომინაციისათვის შეჯიბრში: «აზია-აზიელებისათვის» მათ ძე დუნის ლაზუნგია, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ რუსეთმა თავისი გეო-პოლიტიკური საზღვრები გადალახა და ის ურალზე უნდა შეჩერდეს. აქ როგორ არ უნდა მოვიგონოთ დე-გალის ცნობილი ფორმულა—«ატლანტიკის ოკეანედან ურალამდე».

მოდუს ვივენდი მშვიდობიან თანაარსებობისათვის
თუ..... ომი?

მშვიდობიან თანაარსებობის გადამწყვეტ ფაქტორად შეიძლება გახდეს ლენინის მიერ 1919—1920 წლებში გაცემული თამასუქების განაღდება—როცა ის მარცხნივ და მარჯვნივ ყველას ფიანდაზად ეფინებოდა და ტერიტორიების დათმობებზე მიდიოდა, რასაკვირველია, მხოლოდ სიტყვით, რომ მისთვის მეტად საჭირო და სანუკვარი დრო მოეგო. მაგრამ ამჟამად სულ სხვა დრო გახლავთ.

კრემლის ბატონებს ასეთი მსხვერპლის გაღება არ ძალუძთ. უთანასწორო ხელშეკრულებების ანულაცია საბჭოთა კავშირის სამეურნეო კომპლექსს მიიშვებს ლახვარს ჩასცემდა. ასე წლის წინეთ რუსეთის მიერ მითვისებული ტერიტორია ამ ხანად საბჭოთა კავშირის ინდუსტრიის მთავარი ფერძია. სახელმწიფო ინტერესებისა და იმპერიალიზმის პოლიტიკური ლოლიკის თვალთახედვით—ეს გზა მშვიდობისაკენ არ წითელ იმპერიას შორის, მაშ, გამორიცხულია. ეს იქნებოდა ციმბირსა და ცენტრ ლურ აზიაში კომუნისტურ ჩინეთისათვის ფართოდ კარების გაღება და აზიაში მისი გავლენის განმტკიცება. მაგრამ კრემლის «გულუხვობა და ხელგაწლილობა» ასეთ შემთხვევებისათვის ცნობილია და არც მათს შეუძლია ამ გულუხვობაზე იმედის დამყარება. ერთი სიტყვით, ყველაფერი დაპარაკობს თითქოს იმაზე, რომ მოსკოვ-პეკინს შორის საბედისწერო კონფლიქტის თავიდან აცილება ძნელი წარმოსადგენია.

რა მოხდება, თუ ომმა იფეთქა?

ამთავითვე უნდა განვაცხადოთ, რომ ჩვენს ანალიზში ატომური ომის შესაძლებლობა გამორიცხულია. მაგრამ თუ გამაუსწორებელი მოხდა, მაშინ ყველა პრობლემა რადიკალურად იცვლება: მსოფლიო კატასტროფის პერსპექტივას ისეთი რეაქციის გამოწვევა შეუძლია, რომ მისი მასშტაბის ბუნება ძნელად გასარკვევია. გამორიცხულია აგრეთვე ჩინეთის ერთი დარტყმით დაჩოქება—მოსკოვმა კარგად უწყისს, რომ ჩინეთს ამ გზით ვერ გაუსწორდება.

ამას დაერთვის კიდევ ერთი რეზერვი, რომელიც უნდა წინ მიუძღოდეს საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ

მდგომარეობის პროგნოზს, მომავლის განსწვრდლას. ეს უკანასკნელი გამომდინარეობს საქმის არსებული ვითარებისგან, რომელშიდაც ჩაქსოვილია გარკვეული ტენდენციები. მოვლენათა განვითარებაში კი შეიძლება შემოიჭრეს ახალი ფაქტორები, რომელთა გათვალისწინება შეუძლებელია თვით მოაზროვნე ორდინატორების დახმარებით. ეს გარემოება კი მოითხოვს პოლიტიკურ სტრატეგიის და ტაქტიკის ახალ მომენტებთან შეფარდებას.

ომისათვის ორივე მხარე გადაციცებით ემზადება. უკვე დიდი ხანია საზღვრებთან ჯარებს თავს უყრიან. მოსკოვი ცდილობს ზურგის უზრუნველყოფას. ევროპიული უშიშროება, კოლექტიური უშიშროება აზიაში, უყურადღებოთ არ არის დატოვებული თვით ტაიბეტის ნაციონალური ჩინეთი. თვით საბჭოთა კავშირში კი დაძაბულობის გამძაფრებისათვის ყოველნაირი ზომებია მიღებული. სატელიტებს იმპერატიულად უკარანახებენ, რომ მათი დამოუკიდებლობა შეზღუდულია. ამაზე მეტყველებს ახლახან მოსკოვსა და პრადას შორის დადებული ხელშეკრულება. საბჭოთა კავშირში, სახალხო მეურნეობის ფრონტზე ჩავარდნებსა და სხვა პერმანენტულ სიძნელებებთან დაკავშირებით, ამუშავდა მრისხანე ადმინისტრაციულ-დამსჯელი აპარატი. რომლის რისხვეათვის დაატყდა მოსახლეობის ყველა ფენას და, პირველ რიგში, ინტელექტუალურ ფენას, ქვეყნის ცუდი ამინდის დროის მუდმივ განტევების ვაცს.

და აი, შეიძლება ჩვენ ვიმყოფებით ძმათა შორის მომავდინებელ შეჯახების წინ-კარში.

ხალხები? რასაკვირველია, არცერთ ხალხს ომი არ ხუნს. მაგრამ თუ მოსკოვისა და პეკინის წყალობით ჭეჭა-ჭუხილი ატყდა—ის იქნება ხანგრძლივი და დამაუძღურებელი. მსოფლიოს ამ ნაწილში კლასიკური ომი, უნდა ვიგულისხმოთ, ადგილს დაუთმობს სახალხო პარტიზანულ ომს. ასეთ ომში გეოგრაფიულ პირობების გამო ერთგვარი უპირატესობა ჩინელების მხარეზე აღმოჩნდება. ჩინეთის სუსტი სამხედრო მომზადება მოწინააღმდეგის სუსტი პუნქტებით იქნება რამოდენიმე მინც ანაზღაურებული. ფრიად ძნელია რუსეთისათვის იმ დაბრკალებათა გადალახვა, რომელიც დაკავშირებულია რამდენიმე ათას კილომეტრზე გადაჭიმულ ფრონტის თავის დროზე იარაღითა და სურსათ-სანოვავით ჯეროვანად მომარაგებასთან თუ გავითვალისწინებთ, რომ სურსათიც რამდენიმე ათასი კილომეტრით დაშორებულა ფრონტებიდან, ზურგი მოწოდებულია აგრეთვე დსიქოლოგიურათა და მორალურათა გაამაგროს ფრონტი. ამ მხრივ მოსკოვისათვის პერსპექტივა იმედინად და თვალწარმტაცად არ გამოიყურება. ამაზე მეტყველებს. თუ გნებავთ, ადმინისტრაციული წინხის გაძლიერება ქვეყნის შიგნით.

რეზონანსი მხედველობაში.

... თუ ამ, უდიდეს ისტორიულ საშხედრო კონფლიქტის თავიდან აცილება შეუძლებელი გახდა, მოძრაობაში მოვა ადაში-ნთა მილლიარდიანი მასსა, რის პრეცედენტი ისტორიას არ ახსოვს.—მისი ინერცია ისეთი ძლიერების იქნება, რომ მისი დაუფლება ჭეშმარიტად ზე-კაცურ ამოცანას წარმოადგენს. ის სპონტანეურათ აიყოლიებს და ააფორიაქებს მთელს კაცობრიობას. პერსპექტივა ბურჟუაზიზმის გახეხვა.—ეხლა შევეხოთ გაკვრით იმ რეაქციას, რომელიც ამ, კაცობრიობისთვის, საბედისწერო შეჯიბრებას, მოჰყვება.

დავიწყეთ აზრიდან, სადაც ადგილი აქვს დიდ ინტერესების შეჯვარებას, რომელიც ერთი მხრით დაკავშირებულია თავდაცვისა და უშიშროების პრობლემებთან, მეორე მხრით კი ეს ინტერესები ადგილობრივ მატერიალურ ხასიათს ატარებენ. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ თავისი განსაკუთრებული მდგომარეობით, განმარტებით დგას იაპონია, რომლის ინდუსტრიული და ტექნოლოგიური ხვედრითი წონა მას სრულ შესაძლებლობას ანიჭებს საჭირო მომენტში თავისი ავტორიტეტული სიტყვა თქვას. დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ ეს ხმა ისტორიის სასწორის თეფშზე არ იქნება სიურპრიზი თავისუფალ ცივილიზირებულ კაცობრიობისთვის. ხოლო რაც შეეხება აზიის სხვა ხალხების რეაქციას, გარკვევით ამაზე პასუხის გაცემა ფრიად ძნელია, რადგანაც ის დაკავშირებულია მთელ რიგ ფაქტორებთან, რომელთა განხილვა, სამწუხაროდ, ჩვენ აქ არ შეგვიძლია.

თავისუფალ სამყაროვ, დასავლეთ გერმანიის ქვეყნების და სამპოტა ხალხების რეაქცია.

დასავლეთის გეგმებსა და ინტერესებში ომი არავითარ შემთხვევაში არ შედის. აქ ჩვენ გამოვდივართ იმ დებულებიდან, რომ ომი მოსკოვ-პეკინს შორის გახანგრძლივდება; დამარცხება-წარმატებანი ერთმანეთს შეეცვლებიან. ხოლო დასავლეთი ამ გახანგრძლივებულ ომს გულზეხელდაკრეფილი ვერ დაუწყებს ცქერას. ამ ტრადიციის ზღვარის დასადებად საჭიროა მისი ენერგიული ჩარევა, რომელსაც უნდა უმეთაუროს დიდმა ოკეანესიმიერ დემოკრატიათ. მაგრამ ისმება საკითხი—ეყოფა კი დასავლეთს ძალა და გამბედაობა ერთგვარი ჯგეროხნული ომი გამოუცხადოს უგუნურებას და დროზე ჩააქროს მსოფლიო ხანძარი და თავისუფლებისა და მშვიდობის მოწყურებულ ხალხებს მომავალისადმი რწმენა და იმედი დაუბრუნოს?

ვფიქრობთ, ასეთი შესაძლებლობა და პერსპექტივა არარეალურია. ამიტომ შეერთებულ შტატებისა და დასავლეთი-

სათვის ნეიტრალიტეტის პოზიცია რჩება, რომელსაც მოვლენათა განვითარებამ შეიძლება არბიტრის როლი დააკისრას. თუ რომ ყველა ეს შესაძლებლობა უშედეგოდ ამოიწურა—მაშინ მოსალოდნელია გატანჯულ ხალხების ზურგში გამოსვლა, ესენი შეეცდებიან ომისა და მშვიდობის პრობლემების მოგვარებას.... ხალხი რა იქნება შემდეგ? იმედია ისტორია დაგვიჩვენებს და არ მისცემს ბარბაროსებს შესაძლებლობას ცივილიზაციას ლახვარი ჩასცენ.

ღრმად დარწმუნებული ამაში გავყვეთ ჩვენს ანალიზს. შევჩერდეთ განსაკუთრებულ მგრძობობიარე პუნქტებზე.

დავიწყოთ გერმანიიდან, სადაც ორად გახლეჩილ ქვეყნის ერთობისაკენ უდაო ლტოლვა შეინიშნება. «სატელიტები» ს ქვეყნებში გარეშე ძალის მიერ შეწყვეტილი დემოკრატიზაციის პროცესი განახლდება, მოსკოვის გამოუსადეგარ და არასასურველ «მერვეობას» მტკიცედ და ურყევად თავიდან მოიშორებენ და თავისუფლებასა და დამოუკიდებლობას აღიდგენენ.

ესლავიკითხვით, თუ რა მდგომარეობა შეიქმნება მრავალეროვნებიან საბჭოთა კავშირში? ეროვნულ «რესპუბლიკებში» და გეროვილი ~~კონტრადიქტორი~~ ძალები ცხოვრების ზედა-პირზე ამოვლენ და მას სპონტანეურათ დაეპატრონებიან.

თუ რა იქნება შექმნილ პირობებში ეროვნებათა ამოძრავების დასკვნა და შედეგი, ყველასათვის ცხადი უნდა ღყვეს: იმპერიული მოქცეული ერები «თავის თავს მიეკუთვნებიან», ესე იგი ძალით მოტაცებულ თავისუფლებას და სუვერენობას დაიბრუნებენ. დაბოლოს თვით რუსის ხალხიც, ცხადია, ვერ დარჩება გარეშე ამ ორომტრიალისა, რომელიც თავზე დაატეხა მასსა და მთელ მსოფლიოს კრემლის ბატონებმა. განა კრემლის ოლიგარხია რუსის ხალხს სწვა ხალხებთან ერთად არ ჩაგრავს სოციალურად, პოლიტიკურად თუ კულტურულად მთელი ნახევარი საუკუნის განმავლობაში? რუსი ხალხის პასიურობასა და ფენომენალურ მოთმინებას ბოლოსდაბოლოს საზღვარი ხომ უნდა დაედვას? ამის თავდებია და საწინდარი მისი ელიტის თავგამოდებული ბრძოლა თავისუფლებისათვის.

აქ ღირსაყურადღებოა რუსი ღიდი მოაზროვნის გ. ფედოტოვის სიტყვები: «თვით რუსეთისათვის იძულებითი საიმპერიო ყოფის გახანგრძლივება მისი საკუთარი თავისუფლების მოპოების იმედის დაკარგვა იქნებოდა....»

უკანასკნელი იმპერია, ეს მსოფლიოში ბოროტების წყარო, ისტორიის განაჩენით ისტორიისვე ტალღებს გადაჰყვება.

ნ. ც.

*) ის. გ. ფედოტოვი «იმპერიების ბედი».

კ ო ნ ე წ ი რ გ ე ნ ე ც ი ა

(დასავლეთ-აღმოსავლეთის დაახლოების თეორია)

ჩვენი ბაასის საგანი ამწერილში იქნება ის ახალი თეორია, რომელიც იშვა ამ უკანა კნელ ხანებში დასავლეთში სოციოლოგ-მეცნიერთა და პოლიტიკურ მოღვაწეთა წრეში. ამ მოძღვრებამ, რომელსაც განსაკუთრებული გავრცელება მიეცა ამერიკის შეერთებულ შტატებში, კპოვა მნიშვნელოვანი გამოძახილი საბჭოთა კავშირში. უკეთ რომ ვსტყვათ, აქ ის თავისებურ, დამოუკიდებელ სახით მოგვევლინა. ჩვენ აქ გვულისხმობთ ცნობილ აკადემიკოსი სახაროვის წერილობით დასაბუთებით გამოსვლას ამ საგანზე.—აქვე მოვიხსენიოთ, თუ ვინ იყო დასავლეთში მიმრქმელი აღნიშნულ თეორიისა, თეორიისა, რომლის ავტორი რუსეთში—აკად. სახაროვი აღმინისტრაციულ რეპრესიის მსხვერპლი გამხდარა.

განვმარტოთ მასთან ერთად არსება კონვერგენციის თეორიისა.

—

ჩვენ აქ შევჩერდებით ამერიკელ სოციოლოგ კ. გალბრეტზე, რომელმაც გამოაქვეყნა ფრიად საინტერესო მეცნიერული შრომა «ახალი ინდუსტრიული სახელმწიფო». აქ ის გამოსტყვავს რწმენას, რომ ტექნიკის ფანტასტიური განვითარება, რომლის მოწაშენი ჩვენა ვართ დღეს, რუსეთში გამოიწვევს განათლების და ცოდნის დიდ წყურვილს, გაზრდის საგრძობლად ცნობის მოყვარეობას და შეგნებას და ... თავისუფლებისკენ მიაპყრობს ხალხის გულისყურს,—ამავე დროს, ტექნოლოგიისა და ელექტრონიკის განვითარებით გამოწვეულმა რევოლუციამ უნდა უკარნახოს კომუნისტურ ხელისუფლებას შეურნეობის საერთო პლანიფიკაციაში დეცენტრალიზაციის პრინციპს მიაკუთვნოს ჯგროვანი ადგილი,—ამით რეკონალური ინიციატივა ადგილობრივ ვითარებასთან შეფარდებული მაქსიმალურათ იქნება გამოყენებული.

რაც შეეხება შეერთებულ შტატებს, იქ მეთოდურათ გატარებული პლანიფიკაცია გაფართოვდება და გაღრმავდება გაძლიერებულ ცენტრალიზებულ ეკონომიურ კონტროლის ქვეშ.

ამ რიგათ, ფიქრობენ აღნიშნულ მოძღვრების მოციქულნი, ჩვენ გავხდებით მოწაშენი შემდეგი მდგომარეობის: ვაშინგტონი უფარდებს თავის შეურნეობას მომხდარ ტექნოლოგიურ ვადატრიალებას; მოსკოვი კი, გუშინ კიდევ უნივერსალურ ცენტრალიზმის მოტრფიალე, აქმნილ მდგომარეობის

კარნახით გაუხსნის გზას დეცენტრალიზაციას მეურნეობის დაგეგმვაში. ასეთ პირობებში შესაძლებელი განდება მათი შეხვედრა სადაღაც შუა გზაზე, ორ მოპირდაპირე სისტემის დამთხვევა და, შეიძლება, შედუღებაც.

აი, ეს არის ძირითადი აზრი კონფერენციისა, რომელსაც უნდა მოჰყვეს სოციალურ-ეკონომიურ-პოლიტიკური წონასწორობა აღმოსავლეთ-დასავლეთის შორის და დაზავება, რაზედაც ოცნებობს კაცობრიობა.

ინტერესს მოკლებული არ იქნება, რომ აქ მოვიყვანოთ კონფერენციის ბუნებაზე აზრი და განცხადება ცნობილ ფიზიკოს კაპიცასი (რომელიც იზიარებს აკად. სახაროვის კონცეპციას). განცხადება იქმნა გაკეთებული ამერიკელ ჟურნალისტის პრეს-კონფერენციაზე. აი, ტექსტი ამ განცხადებისა:

«შეუძლებელია ორგვარი გამრავლების ტაბულის არსებობა: ერთის—ამერიკელებისთვის და მეორესი—რუსებისთვის; კაცობრიობისთვის უფრო სასარგებლო იქნებოდა ორივე სისტემის ერთი მეორესთან დაახლოება».

ესლა რაც შეიძლება ზერელეთ მაინც შევეხოთ შეერთებულ შტატების და რუსეთის სოციალურ ეკონომიურ ვითარებას, რაც მოგვეცემს საშუალებას კრიტიკული თვალი გადავაავლოთ კონფერენციის განხორციელების შანსს და შესაძლებლობას.

ტექნიკისა და ეკონომიკის სფეროში, ცხადია, ბევრად მეტი რამ აქვთ საერთო დღეს შეერთებულ შტატებს და რუსეთს, ვიდრე ეს იყო შეიძლება წარსულ თაობათა ხანაში.— მეორე მხრივ, ამერიკა სოციალურ კანონმდებლობის და პრაქტიკის მიხედვით უაზლოვდება კუმანიჭრ სოციალიზმის არსებას. ჩვენ აქ გვინდა მოვიყვანოთ ერთი საინტერესო მოწმობა.—1968 წლის დეკემბერში შეიკრიბა ინტერნაციონალური ეკოლოქვიუმი პრინსტონის ცნობილ უნივერსიტეტში, რომელზედაც იყო წარმოდგენილი 90 ზე მეტი პირი—სოციოლოგები, მეცნიერები, პოლიტიკური მოღვაწეები.—აქ კვინდა ადგილი ერთ დიალოგს, რომელზედაც გვინდა შევაჩერო შკითხველის ყურადღება.—კითხვა მიმართულია ბ. ლობლინსადში (ეკონომისტი, ყოფილი დირექტორი ჩეხოსლოვაკიის სახელმწიფო ბანკის და ყ. მთავრობის წევრი).

კითხვა: «თუ როგორც შე ვფიქრობ, თქვენ დარჩით შეგნებული კომუნისტი, რას აირჩევდით თქვენი იდეალის განხორციელებისთვის,—საბჭოთა კავშირში ცხოვრებას, თუ—შეერთებულ შტატებში?»

პასუხი: «მე ავირჩევდი საცხოვრებლათ იმ ქვეყანას, რომელიც უფრო ახლოს არის სოციალიზმის ღირებულებებთან, და ასეთი ქვეყანა განლავთ შეერთებული შტატები».

შემდეგ ამას მოჰყვა განმარტება და დასაბუთება.—კომენტარიები, მგონი ზედმეტი უნდა იყოს.

ეხლა რუსეთს რომ მიეუბრუნდეთ და შეეჩერდეთ სტალინის შემდგომ ხანაზე, გავაკეთებთ შემდეგ კონსტატაციას: ერთგვარი სიო თავისუფლებისა (რომელიც ქართველ ახალგაზრდობის სისხლით შეიღება 1956 წლის მარტის დღეებში და იმავე წლის შემოდგომაზე კიდევ მეტად უნგრელი მუშის და ინტელიგენტის) იგრძნო ხალხმა ზრუნვის სცენაზე გამოსვლისას. იყო ც და მშრომელ ხალხის (პირველყოფლისა, სოფლის მეურნეობაში) მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილებისა. მაგრამ ყოველივე ამას პალიატიური, ეპიზოდური ხასიათი ჰქონდა, ვინაიდან სისტემის შეხებაზე არავინ ფიქრობდა და ვერც იფიქრებდა.—სწორედ სისტემაში კი არის ძირი და საწყისი ბოროტებისა,—კასიგინმაც ხომ სცადა სპეციალისტების—მეცნიერების რჩევით და მითითებით კაპიტალისტურ ზოგიერთ პრინციპების გამოყენებით მეურნეობა ჩინიდან გამოეყვანა. ჩვენ ვხედავთ დღეს, თუ რა ფიასკოთი დამთავრდა ეს ექსპერიმენტი.

საერთოდ უნდა ითქვას, რომ სოციალური ჩარხო ტექნოლოგიურ განვითარებას რუსეთში ვერ ეთვისება. მათ შორის არავითარი პარზონია არ არსებობს. და მიზნები ისევ და ისევ კომუნისტური რეჟიმი.

აქედან დასკვნა «კონვერგენციის» მიმდევრებისთვის უნდა იყოს გარკვეული. ორ წარმოსადგენ, შესაძლებელ პარტნერებში ერთი—რუსეთი—განზრახულ ოპერაციისთვის მზად არ არის და იმედსაც არ იძლევა.

აკად. სახაროვი, აღნიშნავს რა საერთო, ძირითად ბუნებას და ტენდენციას ტექნოლოგიის და ინდუსტრიის განვითარებაში, მოუწოდებს საბჭოთა ხელისუფლებას მომართოს გეზი თავისი პოლიტიკისა ზემოთ აღნიშნულ (კონვერგენციის) დასავლეთთან დაახლოების მიმართულებით. ასეთი მიმართვა, რომელსაც თან დაყვება თავისუფლებისა და დემოკრატიის გზაზე გადასვლა, «ფარდას» იქეთ არსებულ პირობების და გარემოების მიხედვით უნდა ჩაითვალოს რევოლუციონურ აქტად. ის ატარებს ბეჭედს დიდი და კეთილშობილი გაბედულებისა!

მაგრამ იმავე დროს ის შეიცავს თავის არსებაში დიდ ილიუზიასაც: შესაძლებლათ არის, მაში შინაწული სოციალურ-ეკონომიურ, პოლიტიკურ და კულტურულ-მორალურ სისტემის ორგანიული, მყარე შეკავშირება. ეს კი გულისხმობს, პირველყოფლისა, არსებულ, დიქტატორიალურ, რეჟიმის ისეთ ევოლიუციას, რომელიც ისტორიას არ ახსოვს.

მაშ, პერსპექტივა, უეშმარტად იდილიური, რომელიც ესახება კონვერგენციის თეორიის მოციქულებს, რეალურნიდაგს მოკლებულია.

პოლკოვნიკი ნიკოლაჟ თოხაძე.

3. ი. ლენინის დაბადებიდან 100 წლის

შესრულების გამოც

წარსულ აპრილში მთელმა კომუნისტურმა სამყარომ დიდი ზეიმით იღვესასწაულა ლენინის დაბადების 100 წლის-თავი, რისთვისაც კომუნისტური ხელმძღვანელობა დიდი ხანია ემზადებოდა. საერთოდ მიღებულია, რომ ამგვარი საიუბილეო დღესასწაულის დროს იუბილარს მხოლოდ აქებენ, ხოტბას ასხამენ, მაგრამ არ აძაგებენ. ასე იყო ახლაც. დღესასწაულისათვის მზადების პროცესში გასული წლის 22 დეკემბერს საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა გამოაქვეყნა თეზისები სათაურით «ელადიმერ ილიასძე ლენინის დაბადების 100 წლისთავისათვის». ამ თეზისების მიხედვით, ლენინი იყო «კ. მარქსის და ფრ. ენგელსის რევოლუციური მოძღვრების გენიალური განმგრძობი..., მსოფლიოში პირველი სოციალისტური სახელმწიფოს დამაარსებელი..., პროლეტარული კლასობრივი ბრძოლის უბადლო სტრატეგი და ტაქტიკოსი..., გენიალური მოაზროვნე, უდიდესი მეცნიერი რევოლუციაში და რევოლუციონერი მეცნიერებაში» და ასე შემდეგ.

ეს თეზისები წარმოადგენენ ლენინის ხოტბას, უზომო ქება-დიდებას. ამ თეზისების ავტორებისათვის ლენინი ყოფილა ყველაფერი, იგი ყოფილა ისიც, რაც ის სინამდვილეში არ იყო. რომელ მეცნიერებაში მოახდინა მან რევოლუცია? არც ერთში, ლენინის არსებობით მეცნიერებას არაფერი შემატებია. ანდა რით იყო იგი მარქს-ენგელსის «გენიალური» განმგრძობი? თვით ეს თეზისები განმეორებით აღნიშნავენ, რომ ლენინმა მარქსიზმი ახალ განვითარებას და ახალ პირობებს შეუფარდა, მაშასადამე, მისი რევიზია მოახდინა, მსგავსად იმისა, როგორც ამას ადგილი ჰქონდა გასული საუკუნის მიწურულში ედუარდ ბერნშტაინის მხრით, იმ განსხვავებით, რომ ბერნშტაინმა ევოლუციის, ლენინმა კი რევოლუციის, უკეთ რომ ფთქვათ, შეიარაღებული აჯანყების ხაზი აიღო. ლენინს არც სოციალიზმი, სოციალისტური სახელმწიფო დაუარსებია; მან დააარსა დიქტატურა, მაგრამ არა პროლეტარიატის, არამედ ერთი მუჟა ინტელიგენტების პროლეტარიატზე, მთელ ხალხზე.

ერთ რამეში თეზისების ავტორები მართალი არიან: ლენინი იყო რევოლუციის სტრატეგი და ტაქტიკოსი, მან შექმნა რევოლუციის თეორია, რომელიც, ერთი მხრით, სახელმძღვანელო უნდა ყოფილიყო პარტიისათვის სახელმწიფო ძალუფლების დაპყრობისა და ორგანიზაციის საქმეში, აგრეთვე მსოფლიო რევოლუციის გამარჯვებისათვის, და, მეორე მხრით, განსაზღვრავდა სახელმწიფოს როლს რევოლუციის, გარდამავალი ხანის პერიოდში. ყველაფერი ეს ეხებოდა უფ-

რო ტაქტიკის სფეროს და ატარებდა პრაქტიკულ ხასიათს.

მაგრამ როდის არის შესაძლებელი ეს სოციალური (პროლეტარული) რევოლუცია? მარქს-ენგელსის შეხედულებით, სოციალიზმი შესაძლებელია მხოლოდ როგორც კაპიტალიზმის, ე. ი. კაპიტალისტურ საწარმოო საშუალებათა და საწარმოო ძალთა უალრესი განვითარების შედეგი. ამ განვითარების პროცესში კაპიტალისტური წარმოების და შრომის განზოგადოება აღწევს უმაღლეს დონეს და მაშინ დგება მომენტისტი ამ განზოგადოებულ წარმოებაზე დაფუძნებული კაპიტალისტური საკუთრების საზოგადოებრივად გარდაქმნისათვის, ე. ი. რევოლუციისათვის. მაგრამ ჩვენ ეს საქმე ისე არ უნდა წარმოვიდგინოთ, თითქოს ამისათვის უსათუოდ საჭირო იყოს შეიარაღებული აჯანყება, ვინაიდან ეს გადასვლა დიდად განვითარებული კაპიტალიზმიდან სოციალიზმში მით უფრო გაადვილებულია, რომ საზოგადოების ხელში სახელმწიფოს საშუალებით გადასაცემი საკუთრება «ფაქტიურად უკვე განზოგადოებულია» და მუშათა კლასი ამ მომენტში მოსახლეობის უმრავლესობას შეადგენს. მაგრამ ამას არ კვავს ლენინის და ბლუმფილდის რევოლუცია. მარქსისა და ენგელსისათვის უმწვერვალესად განვითარებული კაპიტალიზმი წინასწარი პირობაა სოციალური რევოლუციისა და სოციალიზმისათვის. ლენინისათვის კი, პირიქით, განვითარებული კაპიტალიზმი ზედმეტი ბარგია სოციალიზმის განხორციელებისათვის, საჭიროა მხოლოდ სახელმწიფო ძალაუფლების ხელში ჩაგდება, შემდეგ დეკრეტების წერა და სოციალიზმიც მზადაა. ამით ლენინი ჩავარდა სრულ წინააღმდეგობაში მარქს-ენგელსთან და აქ უკვე დარღვეულია მარქსის ფუნდამენტური პრინციპი თეორიისა და პრაქტიკის ერთიანობის შესახებ.

რევოლუცია ნიშნავს გადატრიალებას, აგრეთვე გარდაქმნას, გადატრიალება კი გულისხმობს ძალადობას, აჯანყებას, შეიარაღებულ აჯანყებას. ყოველი რევოლუცია აქამდის იყო პატარა უმცირესობის საქმე. ლენინის მისწრაფებასაც ამგვარი რევოლუცია, ამგვარი აჯანყება შეადგენდა, დამარცხდებოდა ერთი აჯანყება, ემზადებოდა მეორესთვის. აჯანყების ბუნება ისეთია, რომ მასში უსათუოდ ჩაქსოვილია ავანტიურის ელემენტი. ჩვენი დროის ყველაზე უარყოფითად სახელგანთქმული რევოლუციონერი ჩე გევარა ხელოვნურად ქმნიდა ამგვარ აჯანყებებს, ეს მისი ხელობა იყო; მისთვის სულ ერთი იყო, გაიმარჯვებდა აჯანყება თუ არა. ამიტომ იყო ის რევოლუციონერი-ავანტიურისტი. ვილაკამ მიუთითა მის ნათესაობაზე ამ მხრივ ლენინთან, მაგრამ უნგრელმა კომუნისტმა გიორგი ლუკაშმა დაიცვა ლენინი, რომლის თავანისმცემელი იგი პირადად არ ყოფილა.

უმცირესობის შეიარაღებულ აჯანყებას ლენინი მუდამ ქადაგებდა. 1905 წელს იმ ერთი მუჟა ხალხისაგან მოითხოვ-

შეიარაღებულ აჯანყებას, თუმცა აჯანყების ბედი უთანასწორო ბრძოლაში მისთვის საეჭვო არ იყო და, როცა წლის ბოლოს მოსკოვში ეს აჯანყება დაიწყო და სისხლი იღვრებოდა, ლენინმა ფინეთს შეაფარა თავი და იქ ერთ ფარდულში იმალებოდა. ეს აჯანყება ჩქარა იქნა, რასაკვირველია, ჩაბრუნებული. ამ დამარცხებამ და შემდეგ დაწყებულმა რევოლუციებმა აღმოფხვრა გამოიწვიეს თვით ბოლშევიკებში, რომლებმაც ეს აჯანყება ლენინს ავანტიურად და ნეჩაევიზმად ჩაუთვალეს. 1917 წლის ივლისის უღლეური აჯანყების დროსაც ლენინი გაქრა პეტერბურგიდან.

მაშინ როდესაც ლენინმა უმცირესობის შეიარაღებულ აჯანყება დოგმად გაიხადა, ფრიდრიხ ენგელსმა არსებითი შესწორებები შეიტანა ევროპის რევოლუციური მოძრაობის ტრადიციულად გამხდარ მეთოდებსა და შეხედულებებში. მარქსის წიგნის «კლასთა ბრძოლა საფრანგეთში» ახალი გამოცემის წინასიტყვაობაში (იხ. მარქსი და ენგელსი, რჩეული ნაწერები, გერმანული გამოცემა, აღმოსავლეთ ბერლინი, 1953 წ., ტ. 1, გვ. 107 და შემდეგ) ენგელსი მიუთითებს იმ გარემოებაზე, რომ მე-19 საუკუნის რევოლუციები იმით ხასიათდება, რომ მათი მატარებელი იყო უმცირესობა, ვინაიდან პროლეტარიატი არსად შეადგენდა უმრავლესობას, მაშინ როდესაც სოციალური (პროლეტარული) რევოლუცია იმით განიჩნევა, რომ მას უმრავლესობა ახდენს. ენგელსმა, რომელიც ამ წინასიტყვაობას თავისი სიკვდილის რამდენიმე თვის წინ წერდა, თავისი თვალით ნახა, რომ მე-19 საუკუნის შუა წლების შემდეგ სოციალ-ეკონომიური განვითარება ევროპაში და პროლეტარიატის წონა და რიცხვი დიდად გაიზარდა და ამას არ შეეძლო არ მოეხდინა გავლენა თვით რევოლუციურ მეთოდებზე. «ისტორიამ, წერს ენგელსი, ჩვენ ყველა გაგვამტყუნა. მან ცხადყო, რომ ეკონომიური განვითარება კონტინენტზე არ იყო მაშინ მომწიფებული კაპიტალისტური წარმოების მოსპობისათვის». «ამით, განაგრძობს ის, ბრძოლის პირობები არსებითად შეიცვალა. ძველი სტილის აჯანყება, ბრძოლა ქუჩებზე ბარიკადებით, რაც წინათ გადამწყვეტი იყო, ერთობ მოძველდა. ნუ მივეცემით ილუზიებს: აჯანყების ნამდვილი გამარჯვება სამხედრო ძალების წინააღმდეგ ბრძოლაში ქუჩებზე, გამარჯვება როგორც ორ არმიას შორის, ძლიერ იშვიათია. სიურპრიზების დრო, პატარა შეგნებული უმცირესობის მიერ შეუგნებელი მასების სათავეში ჩატარებული რევოლუციების დრო წაგიდა (იხ. იქვე, გვერდი 118, 119).

ნაცვლად აჯანყებისა, ენგელსს მუშაობის სიმძიმე გადააქვს პირველ რიგში პარლამენტებში, რაც უნდა ხდებოდეს არა მარტო გერმანიაში, არამედ რუსეთშიც, ენგელსი იდგა გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის დიდი წარმატებების მთაბეჭდილების ქვეშ, განსაკუთრებით სოციალისტების კა-

ნონის გაუქმების შემდეგ, როცა სოციალდემოკრატებმა არჩევნებში მიცემული ხმების მთელი რიცხვის მეოთხედი მიიღეს. ეს მშვიდობიანი გზა ფნგელსს, მისი სიცოცხლის უკანასკნელ წლებში, მიაჩნდა მიზანშეწონილად და სწორად.

მაგრამ მარქსისა და ენგელსის ავტორიტეტი აღარ ჰქონდა წინანდებურად, კომუნისტები ლენინზე ლოცულობენ, ლენინში კი შეიარაღებული აჯანყების მეთოდი უკვე დამკვიდრებული იყო მე-19 საუკუნის რუსული რევოლუციური ტრადიციების საფუძველზე. ლენინი აღიზარდა ამ რევოლუციური მოძრაობის პერიოდში, როცა განსაკუთრებით ნაროდოვოლცები, ტკაჩოვი და ნეჩაევი და მათი ბრძოლის მეთოდები პოპულარული იყვნენ. 1876 წ. დაარსებული რევოლუციური ორგანიზაციის «ნაროდნაია ვოლია»-ს ხელმძღვანელები იმ აზრის იყვნენ, რომ რუს გლეხს ძლიერი მიდრეკილება სოციალიზმისკენ ახასიათებს და სოციალიზმის მიღწევას ისინი გლეხური აჯანყებით ფიქრობდნენ. ერთ მოწოდებაში ახალგაზრდობისადმი იყო ნათქვამი: «დასავლეთ ევროპისაგან განსხვავებით რუსეთში არსებობენ გლეხური კომუნები და მას აქვს მიწა, საკმარისი მომავალი ათი ათასი წლისთვის. ჩვენ ვართ ჩამორჩენილი ხალხი და სწორედ ესაა ჩვენი იღბალი. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ჩვენ, ნაცვლად იმისა, რომ მაიმუნებით გადმოვიდეთ ევროპის მოძველებული იდეები, მოწოდებული ვართ მივცეთ ისტორიას ახალი სახე».

ესაა რუსული იდეოლოგია და მას აღიარებს ყველა: სლავოფილები, ნაროდნიკები, ნაროდოვოლცები, დოსტოევსკი, ბოლშევიკები. ლენინიც უსახავს რუს ხალხს საგანგებო მისიას, მასაც რუსი ხალხი, რუსი მუშა გამოყავს მსოფლიოს გამაბეზნიერებლად; რუსი მუშა ახდენს მსოფლიო რევოლუციას კომუნისმის დასამყარებლად. მსგავსად ნაროდოვოლცებისა, ლენინის აზრითაც რუსი გლეხი განირჩევა მიდრეკილებით სოციალიზმისკენ. ის «მიიწევს სოციალიზმისკენ». მარქსს კი წვრილბურჟუაზიული სოციალიზმის არაფერი სწამდა.

აჯანყება სპირდებოდა ლენინს—ეს იყო უეჭველი გზა დიქტატურის რეჟიმის დასამყარებლად. მშვიდობიანი, დემოკრატიული გზით სახელმწიფო ძალაუფლების ხელში ჩაგდებას იგი ვერასოდეს მოესწრებოდა, სახელმწიფო ძალაუფლება, დიქტატორული ხელისუფლება კი იყო მისი მიზანი. აზრს დიქტატურაზე ლენინი, როგორც ჩანს, საიდუმლოდეთაშეუბნებდა. «როცა ლენინი პროლეტარიატის დიქტატურაზე ლაპარაკობდა, ის სინამდვილეში გულისხმობდა დიქტატურას პროლეტარიატზე»-ო, წერდა ტროცკი 1904 წელში. უკვე იმ დროს ლენინი ფიქრობდა თავის საკუთარ დიქტატორობაზე. «კლასებს უძღვებიან, წერდა ის შემდეგ, პარტიები და პარტიებს ცალკეული პირები, ბელადებად წოდებულნი...

30282



კლასის ნებას ასრულებს ხანდახან დიქტატორი... საბჭოურ-სოციალისტური დემოკრატია არაა შეუთავსებელი ინდივიდუალურ ძალაუფლებასა და დიქტატურასთან... რაც საჭიროა, ესაა ინდივიდუალური მთავრობა და ერთი ადამიანის დიქტატორული უფლებამოსილების ცნობა... ყველა ფრაზა თანასწორი უფლებების შესახებ სისულელეა! (იხ. ლენინი, თხზულებები, ტომი XVII, გვ. 89. ეს ამონაწერი მოყვანილია წიგნში: დავით შუბ, ლენინი, გვ. 79, გერმანულად). ლენინმა კარგად იცოდა, რომ მას მის წრეში მეტოქე არ ჰყავდა, მისი თანამებრძოლი ამ წრეში არ იდგნენ საშუალო დონეზე მალა და ის ყველაფერში იყო ტონის მიმცემი, მთავარი როლის მთამამზე. ის იყო ამ წრის დიქტატორი, რაც საყვებით ვთანხმებოდა მის საიდუმლო პოლიტიკურ ზრახვებს.

ევროპაში ბევრი რევოლუცია მომხდარა, ზოგი მათგანი გამარჯვებით დამთავრებულა, ზოგიც დამარცხებულა. დამარცხებულ რევოლუციას ჩვეულებრივად მოყვა სუსხი რეაქცია, მაგრამ არა ყველა გამარჯვებული რევოლუცია დასრულდა დადებითი შედეგით. ამის მაგალითია რუსი ბოლშევიკების 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუცია.

რევოლუცია არის მიჯნა ძველს, ცუდს და ახალს, უკეთესს შორის. 1917 წლის თებერვლის რევოლუციამ დაამხო თვითმპყრობელობა რუსეთში და დაამყარა თავისუფლების რეჟიმი, შექმნა იმ დროის უთავისუფლესი სახელმწიფო. ეს იყო უდიდესი პროგრესი, ამაში მდგომარეობდა ამ რევოლუციის გამართლება. ამ რევოლუციაში და თვითმპყრობელობის დამხობაში ბოლშევიკებს ერთი წვეთი დამსახურებაც არ მიუძღვით. სამაგიეროდ ლენინი დაბრუნდა ამ თავისუფალ რუსეთში საექვო გზით და საშუალებით, რუსეთის მაშინდელი მტრის, გერმანიის, ტერიტორიაზე გატარებულ დაპლომბი ვაგონში. გერმანიის მაშინდელ მთავრობას იმედი ჰქონდა, რომ ლენინი იმ შემთხვევაში, თუ ის ამა თუ იმ გზით რუსეთის მთავრობის სათავეში მოექცეოდა, გერმანიასთან ზავს ჩამოაგდებდა. ლენინმა მის სამშობლოს მტერს ეს იმედები მალე გაუმართლა. ლენინს კარგად ესმოდა, რომ ამ სამსახურს იგი მაშინდელ გერმანიას უწევდა, რომელიც მის თვალში იმპერიალისტური იყო.

ლენინის რუსეთში დაბრუნებამდე ბოლშევიკური ხელმძღვანელები საერთოდ იდგნენ დროებით მთავრობასთან თანამშრომლობის პოზიციაზე, მაგრამ ლენინმა ეს ერთბაშად შეატრიალა და მიიღწია იმას, რომ ოქტომბერი სუსტმა მთავრობამ ბურთი და მოყვანი აჯანყებულებს დაუთმო, მოხდა ე.წ. ოქტომბრის რევოლუცია. მაგრამ რომელ სრულ ჭკუაზე მყოფ ადამიანს შეუძლია თქვას, რომ ამ რევოლუციამ ხალხს იმაზე უკეთესი მისცა, რაც იყო მის წინ? რომ მის მიერ დამყარებული რეჟიმი იყო პროგრესი იმასთან შედარებით, რაც უშუალოდ მის წინ არსებობდა? ოქტომბერი მიმართული

იყო თებერვლის წინააღმდეგ, რომელმაც თვითმპყრობელობა მოსპო და ხალხს და ადამიანს თავისუფლება მისცა. ოქტომბერმა კი წაართვა ხალხს და ადამიანს ეს თავისუფლება და გაამეფა ძალადოა და ტერორი, ხოცვა-ჟლეტა. ეს დიწყყო ლენინმა და განაგრძო მასზე უკეთესად მისმა საუკეთესო მოწაფემ, სტალინმა. ამ ნიადაგზე დეკრეტებით უნდა განხორციელებულიყო სოციალიზმი, შემდეგ კომუნიზმიც. ამ დიდი დამსახურებისათვის კომუნისტებმა დაიწყეს ორივე დიქტატორის თაყვანისცემა, მათი გაკერპება, შექმნეს მათი ნამდვილი კულტი, აუგეს მათ მავზოლეუმი, სამუდამო ბინა. შემდეგ სრუშჩოვმა ამ ბინიდან ერთი გამოასახლა, მაგრამ მას აღარ დაურჩა იმდენი ძალა და გავლენა, რომ მეორე ყალბი ღმერთიც იქიდან გამოეძვებინა. ასე შეინარჩუნა ლენინმა კერპის მდგომარეობა, რაშიდაც მას მეტოქე აღარ ჰყავს. ახლა ლენინის საიუბილეო წელში ამ კულტმა თავაშვებული იდეოლოგიური ორგანოს ხასიათი მიიღო.

კომუნისტურ ხელმძღვანელობას ეს სხვადასხვა მიზეზით, პირველ რიგში პრეპაგანდისტული მოსახრებით სპირდება, მაგრამ ფართო მასებში ეს აღფრთოვანებას არ იწვევს. ფართო მასებში, როგორც მარქსი, ისე ლენინიც ყველას მოგზირდა და მათ ნაკლებად კითხულობენ. ამ მასებში ინტერესი ლენინის ნაწერებისადმი იმდენად შესუსტდა, რომ კომუნისტური პრესა იძულებულია დროგამოშვებით გაასხენოს თავის მკითხველებს ეს ნაწერები და მოუწოდოს მათ შეისწავლონ ისინი და ლენინიზმი (იხ., გაზეთი «პრავდა», 11.11.1969).

ლენინს ჰქონდა განსაკუთრებული სიმპათიები ტკაჩოვისა და ნეჩაევის მიმართ და ურჩევდა ყველას შეესწავლა ისინი. რა უნდა შეესწავლათ? შეიარაღებული აჯანყება და ტერორისტული აქტები შეადგენდნენ ამ რუსი რევოლუციური ინტელიგენტების ბრძოლის ნორმალურ მეთოდს. ეს რევოლუციონერები მიმართავდნენ ყოველ საშუალებას, მხოლოდ მიეღწიათ მიზნისათვის; ისინი არ ერიდებოდნენ ტყუილს, ცილისწამებას, ტერორს, მკვლელობას. მათთვის მიზანი ამართლებდა საშუალებას. მიზნის მისაღწევად «კომუნისტებმა უნდა დაამახინჯონ, თუ საჭიროა, სიმათლე, უნდა მიმართონ ფანდებს და ხრიკებს, ცბიერებას, სხვანაირად მოაზროვნეთა ცილისწამებას». ამას წერდა შემდეგ ლენინი. ლენინისათვისაც მიზანი ამართლებს საშუალებას. ეს გახდა ბოლშევიკების სახელმძღვანელო პრინციპი.

არის საზოგადოოდ ის, რაც ლენინმა და მისმა მემკვიდრეებმა შექმნეს, სოციალიზმი? მიწის და საწარმოო საშუალებათა გასახელმწიფოება არაა საკმარისი იმისათვის, რომ აბჭოთა კავშირში არსებულ რეჟიმს სოციალიზმი ვუწოდოთ. ძველ რუსეთში მთელი ავლადიდება ეკუთვნოდა მეფეს ანუ, რაც მაშინ იგივე იყო, სახელმწიფოს; შემამულეები და გლეხები იყვნენ მეფის ყმები. ბატონყმობის მოსპობამდე ფაბ-

რიკა-ქარხნები შეადგენდნენ სახელმწიფოს საკუთრებას ან მუშაობდნენ მხოლოდ და მხოლოდ სახელმწიფოსათვის. ბატონყმობის მოსპობის შემდეგ შეიქმნა პირობები კერძო კაპიტალისტური ინდუსტრიის განვითარებისათვის, რაც საკმაოდ ჩქარი ტემპითაც მიმდინარეობდა, მაგრამ მალე ბოლშევიკებმა ეს პროცესი შეწყვიტეს და მთელი მეურნეობა და კულტურა კომუნისტურ სახელმწიფოს გადასცეს. რუსეთში, ძველშიც და ახალშიც, სახელმწიფო ფლობდა და ფლობს ყველაფერს—მეურნეობას, კულტურას, საზოგადოებას, ადამიანს.

სხვა, სოციალიზმისათვის დამახასიათებელი ატრიბუტი საბჭოურ რეჟიმს არ გააჩნია.

თავისუფლებას ძველი რუსეთი არ იცნობდა, მაგრამ ის ახალ რუსეთშიდაც აკრძალული ხილია. აზრის თავისუფლად გამოთქმისათვის სტალინი საკონცეტრაციო ბანაკებში ზღა-ვნიდა, ბრუნველი ამავე «დანაშაულისათვის» ხალხს საგრიეთში ყრის, მაშასადამე, მორალურად ჰკლავს მათ. საბჭოთა მოსახლეობა გაუგონარი ტერორის ქვეშ იმყოფება, დაშინებულია და დამბლადაცემული, ხმას ვერ იღებს, პარტიულ აპარატს აგენტების უზარმაზარი ქსელით მთელი ხალხი ტყვეობაში ჰყავს.

ლენინი ცნობს ერების პოლიტიკური თვითგამორკვევის უფლებას. «ერების თვითგამორკვევა, წერს ის, გულისხმობს მათ სახელმწიფოებრივ გამოყოფას უცხო კოლექტივებისაგან, გულისხმობს დამოუკიდებელი ეროვნული სახელმწიფოს შექმნას» (იხ. ლენინი, თხზულებები, მე-4 გამოცემა, ტ. 20, გვ. 369). მაგრამ უდავოა ლენინის აზრით, რომ «კაპიტალიზმი ყველგან ნაციონალურ მოძრაობებს იწვევს, რომელთა ტუნდენცია ნაციონალური სახელმწიფოების შექმნაში მდგომარეობს... ვინაიდან ამგვარი სახელმწიფოები კაპიტალიზმის განვითარებისათვის საუკეთესო პირობებს უზრუნველყოფენ» (იხ. იქვე, გვ. 372), «ნაციონალური სახელმწიფო არის კაპიტალიზმის წესი და ნორმა», დაასკვნის ლენინი (იხ. იქვე). ნაციონალური სახელმწიფოების შექმნა წარმოადგენს ამგვარად კაპიტალისტური განვითარების ნორმალურ მოვლენას. მაგრამ ასეთი იგი არ არის სოციალიზმისათვის. «სოციალიზმის მიზანია, წერს ლენინი, არა მხოლოდ კაცობრიობის პატარ-პატარა სახელმწიფოებად დაყოფისა და ერების ყოველგვარი განცალკევების მოსპობა, არა მხოლოდ ერების დაახლოება, არამედ მათი შეერთებაც» (იხ. ლენინის თხზულებები, ტ. 22, გვ. 135) ანუ მათი შემოერთებაც. მაშასადამე, ნაციონალური სახელმწიფო ლენინის სოციალიზმს არ შეეფერება. ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში ერს შეუძლია გამოეყოს მის მჩაგვრელ ერს და შექმნას საკუთარი სუვერენული სახელმწიფო, ლენინის სოციალისტურ საზოგადოებაში კი იგივეერი უნდა შეუერთდეს მეორეს, ან მას შემოიერთებს სხვა, უფრო

ძლიერი სახელმწიფო. აი, ამ პერსპექტივებს უსახავს ლენინი პატარა და სუსტ ერებს (და დიდებსაც). ყველა ეს ერი ლენინს სურს მოაქციოს თავისი «დემოკრატიული ცენტრალიზმის» სისტემაში, რომელიც მან თავის პარტიასა და საბჭოთა სახელმწიფოში შემოიღო და მისმა მემკვიდრეებმა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ მოსკოვის ევროპულ სატელიტებზე გაავრცელეს და რომლის გლობალური განხორციელება მსოფლიო რევოლუციის საშუალებით ლენინის და კომუნისტების ოცნებას შეადგენს.

«გამარჯვებულმა სოციალიზმმა, წერს შემდეგ ლენინი, აუცილებლად უნდა განახორციელოს სრული დემოკრატია, მაშასადამე, არა მარტო გაატაროს ერების სრული თანასწორუფლებიანობა, არამედ აგრეთვე განახორციელოს დაჩაგრული ერების თვითგამორკვევის უფლება, ე. ი. თავისუფალი პოლიტიკური გამოყოფის უფლება. სოციალისტური პარტიები, რომლებიც არ დაამტკიცებენ თავიანთი მოღვაწეობით ხსლაც, რევოლუციის დროსაც და მისი გამარჯვების შემდეგაც, რომ ისინი დაჩაგრულ ერებს გაათავისუფლებენ და თავიანთ დამოკიდებულებას მათ მიმართ თავისუფალი კავშირის საფუძველზე ააგებენ—ამგვარი კავშირი კი არის ცრუ ფრაზა გამოყოფის თავისუფლების გარეშე—ასეთი პარტიები ჩაიდნდნენ ლალატს სოციალიზმის მიმართ» (იხ. ლენინის თხზულებები, ტ. 22, გვ. 132). არც რევოლუციამდე, არც რევოლუციის დროს ან შემდეგ ლენინს და კომუნისტებს არავინ გაუთავისუფლებიათ, პირიქით, მათ რუსეთისაგან გამოყოფილი და პოლიტიკურად თვითგამორკვეული ერები უხეში ძალით დაიპყრეს, ისეთებიც კი, რომლების დამოუკიდებლობა ლენინმა თვითონ ცნო, როგორც, მაგალითად, საქართველო. ლენინმა და მისმა დამქაშებმა გატეხეს სიტყვა, არ შეასრულეს ზელშეკრულება, მათ ჩაიდინეს ლალატი არა სოციალიზმის—მათი სოციალიზმი აქ სრულიად არ არის საინტერესო—არამედ თავიანთი სინდისის, თუ ასეთი მათ კიდევ გააჩნდათ, და იმ ერების წინაშე, რომლებსაც მათ თავისუფლება წაართვეს.

კლასთა ბრძოლის იდეა ლენინმა და ბოლშევიკებმა გადაიტანეს საერთაშორისო სფეროში და გააჩაღეს ხალხთა ბრძოლა, ე. ი. კომუნისტების შეტევა მსოფლიოში, რასაც მათ «ხალხთა განმათავისუფლებელი ბრძოლა» უწოდეს. ეს «ხალხთა განმათავისუფლებელი ბრძოლა» ბოლშევიკებმა დაიწყეს საქართველოში «მულავერის» მეთოდით, რომელსაც ისინი შემდეგ ხშირად მიმართავდნენ, მაგ., ლუბლინში, პოლონეთის გაკომუნისტების მიზნით. თავიანთი ბატონობის მთელი ხნის განმავლობაში ლენინი და საბჭოელი კომუნისტები გაუწყვეტლივ ერეოდნენ სხვა სახელმწიფოების შინაურ საქმეებში ადგილობრივი კომუნისტების სასარგებლოდ. მსოფლიოში არ დარჩენილა ისეთი კუთხე, სადაც საბჭოელ კომუნ.

ნისტებს არ გამოეწვიოთ აჯანყება და არეულობა. ყველაფერი ეს ემსახურებოდა საბჭოთა კავშირის პოლიტიკური გავლენის გაძლიერებას და მისი ბატონობის დაწესებას. ესაა აშკარა ალვირახსნილი იმპერიალისტური პოლიტიკა, რომლის უკანასკნელი მაგალითია ახლო-აღმოსავლეთი და სამხრეთ-აღმოსავლეთი აზია.

სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიაში, ვიეტნამში მოსკოვს აღმოუჩნდა მოკავშირე, ჩრდილოეთ ვიეტნამის პრეზიდენტი, ჰო ში მინი და მისი მთავრობა, რომლებიც აკეთებენ მოსკოვის და პეკინის საქმეს და ეწევიან ავანტიურისტულ პოლიტიკას. ვიეტნამის გაერთიანების მომიზეზებით ისინი ხოცავენ თვითონ და აუღუტინებენ ძლიერ მტერს ამ ქვეყნის მოსახლეობას. ვინ უნდა იქნას ამ შემთხვევაში გაერთიანებული, თუ მოსახლეობა ამოუღუტით იქნა? ახლო-აღმოსავლეთში კი მოსკოვს არაფერი დაუკარგავს. მისი ინტერესები იქ არ აღემატება, ვთქვათ, საფრანგეთისას ან გერმანიისას თუ სხვისას. მაგრამ იგი ამით არ კმაყოფილდება, მისი მისწრაფებაა იქ მოიკალათოს, დამკვიდრდეს, ახლო აღმოსავლეთი გაიხადოს. თავისი მსოფლიო იმპერიალისტური პოლიტიკის (ზოგიერთი იტყვის: მსოფლიო რევოლუციის) საოპერაციო ბაზად. აქი ლენინი დაემუქრა კიდევ მსოფლიოს ლაშქრობით და დაპყრობით: «რუსი მუშა წაიყვანს რუსეთის პროლეტარიატს ყველა ქვეყნის პროლეტარიატთან ერთად... ძლევამოსილი კომუნისტური რევოლუციისკენ»-ო, ე. ი. კომუნისტები დაიპყრობენ მსოფლიოსო.

ამისათვის ლენინმა შექმნა ანტიიმპერიალისტური კომუნისტური სტრატეგია იმპერიალიზმის თეორიის საფუძველზე, რომელიც, სწორედ რომ ვთქვათ, არა მას, არამედ ინგლისელ ჰობსონს და გერმანელ ჰილფერდინგს ეკუთვნის. ჰილფერდინგის თანახმად, იმპერიალიზმი არის მონოპოლისტური ფინანსური კაპიტალის ექსპანსიური პოლიტიკა. ამას ლენინი სტალინმა გამოაბეს შემდეგ კუდი და ამტკიცებდნენ, რომ «იმპერიალიზმის ფრონტი შეიძლება გარღვეულ იქნას არა უსათუოდ მის მაღალგანვითარებულ ქვეყნებში». ბოლოშევიკებმა გაარღვიეს თითქოს ეს ფრონტი სუსტად განვითარებულ რუსეთში, რომელიც გადააქციეს ბაზად და არსენალად მსოფლიოში აჯანყებების და შეტევების საწარმოებლად. მაგრამ რა მოიგო ამით მუშათა კლასმა? არაფერი, პირიქით. ხელსაყრელი პირობების წყალობით საბჭოთა კავშირი ვაზდა უდიდესი მილიტარული ქვეყანა და თავისი ატომური შეიარაღებით შიშს გვრის მშვიდობის მოყვარე ადამიანებს და ხალხებს, საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასი კი იმყოფება წინანდებურად გაჭირვებაში, მაშინ როდესაც დასავლეთის მშრომლები ფუფუნებაში ცხოვრობენ.

მ. იმნაიშვილი.

მსოფლიო კალთა განვითარება

და

დაპყრობილ ეკიზის პოლიტიკური პოტენციალი *)

... არსებულ მდგომარეობაში პირველ ხიფათს წარმოადგენს უკანასკნელი კოლონიალური იმპერია ევროპის სივრცეზე—მოსკოვის იმპერია. ამ იმპერიას არ შეუძლია იარსებობს, თუ იგი შეაჩერებს თავის ეროვნულ აგრესიულ დამპყრობელ პოლიტიკას, როგორც თავის შინაგან ცხოვრებაში, ისე საერთაშორისო სარბიელზე. ეს იმპერია არსებობს მხოლოდ ამ დაპყრობათა გაქანების ინერციით და თუ ეს დაპყრობის ინერცია შეჩერებული იქმნა, იგი იმწამსვე დაიშლება.

კრემლს საუცხოოდ ესმის თავის იმპერიის მდგომარეობა და მისი პოლიტიკური აგებულობის თავისებურობა, ამიტომ მისი საგარეო პოლიტიკა სდგას ძალიან მკვეთრ, მართი და პირდაპირ ლიანდაგზე. ეს არის ძველი უცვლელი ხაზი რუსეთის აგრესიისა, გამოკვეთილი სრულიად ნათლად. კრემლს სურს, რომ დამონებულ ერების სამხედრო პოტენციალით დაიპყროს დასავლეთი და მერე დამორჩილებულ დასავლეთის ძალით გაუმკლავდეს ჩინეთს და ამ გზით დაამყაროს თავის ჰეგემონია მსოფლიოზე.

მიუხედავად იმ სიძნელებებისა, რომელსაც განიცდის მოსკოვი თავის შინაგან განვითარებაში და საერთაშორისო სარბიელზე, იგი მაინც არ იღებს ხელს თავის ეროვნულ ტრადიციულ აგრესიის არც ერთ მიზნიდან, იგი მომაკვდავის კონფლიქტით ვბლაუჭება რუსეთის ძველ პოლიტიკურ ხაზს.

1919-20 წლების რუსეთის ლაშქრობამ სრულიად ნათლად გამოარკვია, რომ რუსეთი მართლ თავის ეროვნული ძალეობით, რომლის გამოყვანაც შეუძლიან მხოლოდ თავის ეთნოგრაფიულ ტერიტორიიდან, ვერას დროს ვერ მისწვდება შუა ეროპას და მით უფრო, დასავლეთ ევროპის საზღვრებს. აქედან სრულიად ცხადად სჩანს, რომ მოსკოვის მთელი აგრესია და მსოფლიოზე გაბატონების პრეტენზიები დამყარებულია მხოლოდ და მხოლოდ დაპყრობილ ერების სამხედრო პოტენციალზე, ე. ი. ამ ერების ტერიტორიის სტრატეგიულ მნიშვნელობაზე, მათი ტერიტორიის ეკონომიურ შემძლეობაზე, და ამ ერების ცოცხალ ძალებზე, რომელნიც, თუ დაუჯერებთ ლენინს, ჯერ კიდევ 1917 წელში წარმოადგენდნენ იმპერიის მოსახლეობის 57 პროცენტს.

დაპყრობილ ერების სამხედრო და ეკონომიური პოტენციალი არღვევს დღეს მსოფლიოს პოლიტიკურ წონასწორობას და შეუძლებელ ჰყოფს შვეიცარ და ხანგრძლივ ზავის დამ-

*) მოგვყავს ავტორის შრომიდან უკანასკნელი თავი—შეშკლებით.

ყარებას. თუ ეს საომარი პოტენციალი მოხსნილი იქმნა მოსკოვის იმპერიალიზმის სამხედრო მანქანიდან, მაშინ კაცობრიობა შედგება სრულ განახლების და ხანგრძლივ დამშვიდების ნიადაგზე.

დღეს მსოფლიოს დამშვიდების და მის თავისუფალ ნაწილის ყოფნა-არყოფნის საკითხი დამოკიდებულია რუსეთის მიერ დაპყრობილ ერების განთავისუფლების საკითხზე. თუ დასავლეთს სურს, რომ შეირჩინოს საკუთარი თავისუფალი არსებობა, დაპყრობილი ერები უნდა განთავისუფლებულნი იქმნენ რუსეთის ბატონობიდან იმისდა მიუხედავად, თუ რუსეთის სათავეში იმყოფება მეფის თუ კომუნისტების მთავრობა. ნუკლეარურ იარაღის არსენალი, შორსმწდომი რაკეტების რიცხვი. ასტრონავსიზმის სივრცის გამოყენება... ყველაფერი ეს იძლევა მხოლოდ დროებით ტაქტიკურ წარმატებას და მორიგე შეტაკების მოგების იმედს. ეს ელემენტები არას შემთხვევაში არა კქმნიან პირობებს ძალთა მკვიდრ წონასწორობისა და ხანგრძლივ ზავის დამყარებისა. დასავლეთი გრძნობს თავის მდგომარეობის მთელ სიძნელეს და დაედებს საკუთარ თავისუფლების ჯადარჩენის საშუალებებს. ამის ძიებაში უფრო და უფრო ხშირად ისმის ხმა გაერთიანების.

ვის გაერთიანებას შეუძლიან მოუტანოს მსოფლიოს ძალთა მკვიდრი წონასწორობა? თუ ვიგულისხმებთ მარტო დასავლეთ ევროპის გაერთიანებას—ეს არის მხოლოდ კონცხი ევრაზიის კონტინენტისა და ეს იქნება არა გაერთიანება, არამედ მხოლოდ მორიგე კოალიცია ამ სივრცის სახელმწიფოებისა. ასეთი კომბინაციები ბევრი იყო ისტორიის ვითარებაში და ამ კომბინაციებმა ბოლოს მსოფლიო მიიყვანეს დღევანდელ მდგომარეობამდის.

რომელ ერების გაერთიანებას შეუძლიან შექმნას ამ პირობებში ძალთა წონასწორობა? შეიძლება ამ საკითხის გადაჭრა გეოგრაფიულ რუკის ნაკვეთების გამიჯვნით, რომელიმე პარალელების ან მერყედიანების ხელოვნურ ხაზების გაყოლით? რა მოვლენები კქმნიან გაერთიანების ნიადაგს?

გაერთიანების პირველ ნაბიჯს წარმოადგენს ის, რომ თავისუფალი ერთეულები საკუთარ ეროვნულ არსებობის უზრუნველყოფას ხელავენ მჭიდრო თანამუშაობაში და თანაცხორებაში სხვა რომელიმე ერთეულებთან. ეს ხდება უმთავრესად ხანგრძლივ საერთო პოლიტიკურ ხიფათის წინაშე. ხშირი განმეორებითი თანაბრძოლა კბადებს სურვილს ამ თანაბრძოლის და თანამუშაობის მუდმივ სახის გამოახვისა.

ასეთი ფსიქოლოგიური განწყობილება შეიქმნა დღეს ყველა იმ ერების წიაღში, რომელნიც ჩამოყალიბდნენ ევროპის კულტურის გარშემო. აქ არავითარი მნიშვნელობა არა ჰქვს ხელოვნურ გეოგრაფიულ გამიჯვნას. მაგალითად, ოსმალეთი და სპარსეთი აზიის სივრცეში იმყოფებიან და ერთ დროს წა-

რმოადგენდნენ მხოლოდ აზიას. დღეს, ყოველ გარდამწყვეტ მომენტში, ეს ერები მუდამ დასავლეთთან იქნებიან. რასაკვირველია, ამავე დროს არას შემთხვევაში არ შეიძლება ამ ერების ძველ ისტორიულ ტრადიციების და ცხოვრების პირობების დარღვევა და შელახვა.

შიუხედავად აზიის და ევროპის ხელოვნურ გეოგრაფიულ გამოჯენისა, ყველა ამ ერებს აქვთ სურვილი და სრული შეგნება, რომ შექმნან ერთი მთლიანი პოლიტიკური ერთეული იმ პირობით, რომ მათი ცხოვრების ეროვნული ტრადიციები და სახე არ იქნებიან შელახულნი, ე. ი. სურთ გაერთიანება თავდაცვის ძალებისა და ეკონომიურ შემძლებლობისა, რომ გადაარჩინონ თავიანთი თავისუფალი არსებობა, როგორც მოწინააღმდეგის აგრესიიდან, აგრეთვე ზოგიერთ მოკავშირის ზედმეტ «გულმოდგინე» ზეგავლენიდან, ვინაიდან მოკავშირის ესეთი ზეგავლენა, თავის საბოლოო შედეგში, ხდება იმავე დაპყრობათ უცხო ძალის მიერ (მოიგონეთ რუსეთ-საქართველას კავშირი; ასეთივეა დღევანდელი რუსეთ-არაბების კავშირი).

რასაკვირველია. შეგნების ამ საფეხურს ვერ მიღწევდნენ ევროპის კულტურის ერები იმ დროს, როდესაც ევროპის იმპერიები ისე ძლიერნი იყვნენ, რომ ყოველ მათგანს სწამდა, რომ მართლ გაუძღვებოდა მთელ მსოფლიოს და ყოველი მათგანი მხოლოდ დაპყრობებზე ფიქრობდა. ეს იყო ყველაზე მძლავრი სენი ევროპისა. ამის გამო ევროპამ თავის ისტორიაში ვერ შექმნა ერთი მთლიანი პოლიტიკური სახე და იგი არას დროს არ წარმოადგენდა მთლიან პოლიტიკურ ერთეულს. პირიქით, როგორც უკვე ზემოდ იქმნა აღნიშნული, სწორედ ამ დროს, ევროპის ყოველი კოლონიალური იმპერია მზად იყო, რომ კოლონიალურ, ყოველ მეორე თუ მესამე ხარისხიდან, «ინციდენტის» გამო, ევროპის შუაგულში აეტეხა მეოცე საუკუნის განმანადგურებელი ომი.

იმპერიების მოსპობამ და საერთო ხიფათის შეგნებამ გახსნა გზა ევროპის კურტუზული ერების ძალთა გაერთიანებისკენ და ეს არის ნამდვილი საძირკველი ევროპის ძლიერებისა, მსოფლიოს ძალთა მკვიდრ წონასწორობისა და ხანგრძლივ მშვიდობიანობისა.

აქ ვხედავთ ისტორიის ერთგვარ პარადოქსს: ევროპა, როგორც მთლიანი ერთეული, ძალიან სუსტი იყო, როდესაც ევროპის ცალკე სახელმწიფონი თავიანთი სიძლიერის უმაღლეს წერტილზე იდგნენ. მაგრამ, იგივე ევროპა შეიძლება იქმნეს უძლიერეს ერთეულად, როდესაც მისი შემადგენელი სახელმწიფონი თავის ისტორიაში ყველაზე მეტ სისუსტეს განიცდიან და იმყოფებიან თავისუფალ არსებობის დაკარგვის უშუალო მუქარის ქვეშ.

არსებობენ სხვა ამის წინაუკმო მიმართულებანიც და ამ მიმართულებებსაც დღეს განთავისუფლებას და გაერთიანე-

ბას უწოდებენ, მაგალითად საბჭოთა «კავშირი». ამ სახელმწიფოს ყოველ აგრესიულ მოქმედებას და დაპყრობას დღეს «განთავისუფლება და გაერთიანება» ჰქვია. არ არის საჭირო ამ მოვლენის ზუსტი გარჩევა. რას ნიშნავენ რუსულ ლექსიკონში სიტყვები «განთავისუფლება და გაერთიანება», ამის სრულ ახსნას იძლევა ორი თარიღი: 1956 წ. საქართველოში და უნგრეთში და 1968 წ. ჩეხოსლოვაკიაში.

რა მიმართულებაზე დააყენეს დღეს მსოფლიოს პოლიტიკური ვითარება, ზევით აღნიშნულ მოვლენებმა? როგორც უკვე აღნიშნული იქმნა, მეცხრამეტე საუკუნის ჟრტიერთობის დებულებებმა გასტანეს 1914 წლის პირველ აგვისტომდე, ე. ი. პირველ მსოფლიო ომის პირველ ზარბაზნის გასროლამდის. ამ დღიდან გათავდა ეს ხანა და მსოფლიო შევიდა ძირითად გარდაქმნის პროცესში. ეს პროცესი ჯერ კიდევ შორს არის თავის ბუნებრივ დამთავრებამდე, მაგრამ, განვლილ ნახევარ საუკუნიდგან ნათლად მოსჩანს ამ გარდაქმნის ხაზი და უკვე შეგვიძლიან ჩამოთვლა იმ კონკრეტულ ფაქტებისა, რომელთაც მომავალი ისტორია ველარ შესცვლის, სახელდობ:

- შინაგანი წყობილების ყოველგვარი სახე და საკითხები თავისთავად გადავიდნენ მეორე საკითხთა ზონაში.
- სამუდამოდ გათავდა ხანა დიდ და ჭრელ იმპერიებისა. ყოველი დიდი დამპყრობელი იმპერია იშლება და უახლოვდება თავის ნამდვილ ეთნოგრაფიულ საზღვრებს და ბოლოს და ბოლოს ემყარება თავის საღეროვნულ პატრიოტიზმის საძირკველს.
- ცხოვრებამ ახლად აღნიშნა საგანგებო ხაზგასმით, რომ კაცობრიობის ბუნებრივ შემადგენელ ერთეულს წარმოადგენს ერი და არა ხელოვნურად შექმნილი დროებითი სახე რომელიმე იმპერიისა.
- ისტორიაში ყოველად შეუძლებელი გამოდგა ძველ კონტინენტზე რამე ახალ ხელოვნურ, სინტეტიურ ერის შექმნა, როგორც მაგალითად საბჭოთა ნაციისა. ეს არის მხოლოდ მარტივი და უხეში რუსიფიკაცია და დაპყრობილ ერების ეკონომიური, პოლიტიკური და ფიზიკური განადგურება.

ჩამოთვლილი მოვლენები მკვეთრად ბატონობენ პოლიტიკურ ცხოვრების ვითარებაზე, როგორც უკვე ჩამოყალიბებული ისტორიული ფაქტები. ამით გათავდა კაცობრიობის ცხოვრების ის ხანა, როდესაც ერთი ერი ბატონობდა მეორეზე. ეს მოვლენა უკვე ისტორიას უნდა ჩაბარდეს. დღეს აღარ შეიძლება კაცობრიობის არსებობის დამყარება ერების მთელ წყებათა დამონებაზე.

... კაცობრიობის განვითარებას ისევე გადაეღობა წინ ერების დამონავების ფაქტი, როგორც მეცხრამეტე საუკუნეში განვითარების გზას კეტავდა ბატონყმობის დროს შექმ-

ნილი ინდივიდუალური მონობა. ერების განთავისუფლების საკითხი წარმოადგენს დღეს მთელ კაცობრიობის ვითარების საკითხს. უკვე აღარ შეიძლება ამ საკითხის დაგვიანება, გადადება და გვერდის აქცევა. დღეს ამ საკითხისთვის აღარაა აქვს დიდი მნიშვნელობა იმას, თუ რა პოზიცია უკავია ამის შესახებ ოფიციალურ პოლიტიკურ მსოფლიოს და მის ბიუროკრატებს. დრო მუშაობს დაპყრობილ ერების განთავისუფლების სასარგებლოდ და ეს საკითხი გადაწყდება მთელ მსოფლიოში თანაბრად ყველა დაპყრობილ ერებისათვის.

ამ პროცესმა გამოიწვია ძირითადი ცვლილებანი მსოფლიოს ძალთა განწყობილებაში. ეს ცვლილებანი ვითარდებიან დიდი სიჩქარით, საკმაოდ მკვეთრად ჩამოიხაზა მომავალი გეზი ძალთა ახალ განწყობილებიან. აქ უაზროა მომავლის წინასწარმეტყველობა, საკმარისია წარმოვიდგინოთ ნაშთად დღეს არსებული ძალთა განწყობილება მსოფლიოში. დაუბრუნდეთ ამ საკითხს.

დღეს თავისუფალ მსოფლიოს ხიფათს წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ ევროპის ერების მთელი მესამედი და კიდევ ბევრი სხვა ერები, დაშინებულნი არიან მოსკოვის იმპერიის მიერ. კრემლი გრძნობს, რომ ეს უდიდესი სამხედრო ძალა, სანამ იგი ხელიდან წაუვია, მანამდე მოასწროს მსოფლიოს დაპყრობა.

ეს გარემოება, დაპყრობილ ერებს, როგორც ერთ მთლიან წყებას, სამხედრო ვარგისობის გარდა აძლევს მძლავრ პოლიტიკურ პოტენციალს და ეს პოლიტიკური ძალა ამ ერებისა იზრდება დიდი სისწრაფით. ამ ძალას ქმნის ის ფაქტი, რომ დაპყრობილ ერებს არა სურთ იბრძოლონ თავისუფალ მსოფლიოს წინააღმდეგ, არა სურთ იბრძოლონ რუსეთის სასარგებლოდ და არა სურთ იბრძოლონ იმისთვის, რომ მოსკოვი აქციონ იღუმენ ფილოფეის მესამე რომად».

კრემლი გრძნობს, რომ მოსკოვის იმპერია მიადგა გადაულახავ ბუნებრივ ზღუდეებს. აღმოსავლეთის საზღვრებზე მას გაუჩნდა მძლავრი მუდმივი მოწინააღმდეგე ჩინეთის სახით, რომელმაც მოსკოვს მკვეთრად ჩამოუხაზა ჩინგიზ ხანის აჩრდილი. დასავლეთ ევროპის დაპყრობის საუკეთესო მომენტი კრემლმა დაკარგა 1920-21 წლებში.

კრემლს კარგად ესმის კიდევ ერთი ფაქტი: დიდი და გაუთავებელი დაპყრობები წარმოადგენენ ამ იმპერიის არსებობის საიდუმლოებას. ისტორიკოსების გამოთვლით, უკანასკნელ სამ საუკუნის განმავლობაში, ეს იმპერია იზრდებოდა ყოველ ღამეში 80 კვატრატული კილომეტრის სიჩქარით. ამ დაპყრობების გასაქანი უკვე მიადგა თავის გადაულახავ ზღუდეებს და ამ ინერციის შეჩერება თავის ძალით ანგრევს ამ იმპერიას.

ვანო ნანუაშვილი.

რ უ ბ ე ნ ე შ ი ზ ი ა ნ ი.

(მისი გარდაცვალების ხუთი წლისთავზე)

1965—1970

რუბენ ყიფიანი, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების ყოფილი წევრი, თავისებური, ორიგინალური პიროვნება იყო; ჯერ კიდევ მისი გარეგნობა ყურადღებას იპყრობდა და დამნახველის შეხსიერებაში ადვილად რჩებოდა: მაღალი, ბრგე, წელში გამართული, ახლავანი სვანური ან ბოხოხი ქუდით თავზე;

რუბენი კიდევ უფრო თავისებური იყო თავისი სულიერი თვისებებით; მისი ხასიათის მთავარი ნიშანი აქტიუობა იყო; აქტიუობა ყოველგვარი სახის: პოლიტიკური, საზოგადოებრივი და პიროვნული;

რუბენს არ შეეძლო უსაქმოდ, პასიურად დარჩენა; მას მუდამ რაღაც უნდა აქონოდა გასაკეთებელი, რაღაც საზრუნავი, რაღაც დასაწყები ან მოსაწყობი;

უსაქმობა მისთვის ტანჯვა იყო; ტანჯვა ძნელად ასატანი; ამიტომ იგი ეძებდა ყოველ შემთხვევაში, რომელიც მის მოკმედეგებს წყურვილს აკმაყოფილებდა და რომელიც მისი ძლიერი პიროვნების გამჟღავნების საშუალებას იძლეოდა;

უცხოეთში, ისიც პროვინციაში, თავის ვიწრო ბინაში, საზოგადოებრივ ფართე სპარეზს მოკლებული, რუბენი გალიაში ჩამწყვდევულ ლომსა ჰგავდა, რომელიც კედლებს ხან აქეთ აწყვდება, ხან იქით;

და ამიტომ იგი თავისი მოწოლილი აქტიუობის სიპარბის გამოვლენისთვის, ზოგჯერ, მნიშვნელობას მოკლებულ საქმეებშიც ებმებოდა და ამით საკუთარ თავს უსარგებლო სიძინელს, წყენას და უსიამოვნებას უქმნიდა.

რუბენის აქტიუობის წამყვანი მისი მახვილი გონება და მისი მდიდარი გრძობათა სიმდიდრე იყვნენ; მათი გავლენით რუბენი ჩაება საზოგადოებრივ-განმათავისუფლებელ მოძრაობაში და აგრეთვე, სამწერლო მოღვაწეობაში; მან კარგად შეითვისა ქართული ლიტერატურა; და, შემდეგ, მან თვითვე დაიწყო პროზის და პოეზიის შეთხზვა, მათი სხვადასხვა გამოცემებში ბეჭედა;

რუბენს ბევრი რამ უყვარდა; და, ისიც, თვითული მათგანი ღრმა და ძლიერი სიყვარულით;

მას, ვინც რუბენს უყვარდა, თავზე შემოველებოდა, მისთვის შეუძლებელს გააკეთებდა; როცა რუბენი ირაკლი წერეთელზე ლაპარაკობდა მთელი მისი სულიერი და ხორციელი არსება უმღერდა; მისი უბრალო კაპრიზსა და უბრალო სიამოვნებისთვისაც კი და, რასაკვირველია, მისთვის რაიმე სერიოზულ სამსახურის გაწვევისათვის რუბენი თავის საკუთარ თავს არ დაზოგავდა; სიხარულით მას მთლიანად შეეწირებოდა;

რუბენს განსაკუთრებითი სიძლიერით თვისი მონატრე-ბული სამშობლო უყვარდა;

სამშობლოს სახით რუბენს უყვარდა ბუნების ფერთა თა-მაში, სინათლის და ჩრდილის მონაცვალეობა; მზის სხივთა ზრდა და შემოკრება; ყველაფერი რაც იქ მოძრაობდა, ხმას იღებდა; რაც განვითარების და გაზრდის უნარს შეიცავდა: მოშრიალე ტყე, მოდუდუნე მდინარეები, ლამაზი ჩანჩქერე-ბი; ხან ნაზი და ხან კუშტი მთები, ცხენი და ძაღლი და, რაც მთავარია, იქაური ადამიანებით: კარგი მეგობრები, კეთილი ნათესავები და ყველა ისინი, რომლებიც ქართული კულტუ-რის გალრმავეებისა და გამდიდრებისთვის ზრუნავენ;

უქვევლად, რუბენმა იცოდა ღრმა, მთლიანი, განუზომე-ლი სიყვარული;

კარგი და ტკბილი იყო რუბენთან მეგობრობა;

მწარე და შემაზარელი იყო მასთან ჭიდილი;

ამ მხრივ, რუბენი თავის მშობლიურ მთას უშბას წაავა-ედა; უშბას, რომელიც უზომოდ ნაზი, მომნიბლავი, ხალისი-ანი, მიმზიდველი და კეთილ გრძობათა ამშლელია, მოწმენ-დილი, ლურჯი ცის და ცხოველი, ხალისიანი მზის სხივების ქვეშ; იმავე უშბას, რომელიც კუშტი, მიუკარებელი, საშიშა-რი და მიუდგომელია ავი ამინდის, ქარბუქის, ჭექა-ქუხილის და მის თავზე შავი ღრუბლების თარეშის დროს;

რუბენს ნამდვილი მებრძოლის ტემპერამენტი ჰქონდა: როცა იგი რაიმე საქმის გაკეთებას, რაიმე მიზნის განხორცი-ელებას გადასწყვეტდა, მას ვერაფერი აჩერებდა. ამისთვის იგი არაფერს ზოგავდა; არც თავის ძალებს, არც თავის მოს-ვენებას და არც თავის ქონებას, ამ მხრივ, იგი დაუღალავი და მოუდრეკი იყო; მას არ აშინებდა არც საჭირო დროს სი-გრძე, არც წარმოსახული მიზნის სიძნელეები და სირთულე, არც გარჯის სიმძიმე; ამ ხნის მანძილზე მისი დაჰიმული ნება არ სუსტდებოდა, არც მისი გადაწყვეტილება და არც იმ თა-ვითვის აღებული გეზი არ იცვლებოდა;

რუბენი თვით გრძობდა ამას და ამიტომ ვლასა მგელა-ძის მოგონების წერილში გვეუბნება:

«დამარცხებული, ცხოვრების დასასრულს მისრული, გრძელი დროის განმავლობაში სხვისი ცის ქვეშ, სხვის მი-წაზე გადმოსროლილი... მრისხანე ბედმა და დრომ... აქამდე დამტოვეს ქედ-მოუზრელი, იმედიანი და გულგაუტეხელი» (ვიკტორ ნოზაძის «კავკასიონი» № 9).

რუბენმა ოთხმოც წელს გადააცილა, მისი სიცოცხლე გრძელი იყო; ხოლო მოხუცობით იგი არ დავრდომილა; ფი-ზიკურად ჯერ კიდევ მაგარი, სულიერადაც უდრეკი დარჩა: მან ბოლომდე შეირჩინა ნათელი გონება, ჯანსაღი აზროვნება, სწორი მსჯელობა, ბასრი კალამი და მჭრელი სიტყვა.

ყოველივე ამით რუბენს შეეძლო კიდევ ბევრი სასარგებ-ლო საქმის გაკეთება;

სამწუხაროდ, ბედმა მას არ დააცალა და რუბენი ჩვენ სამუდამოდ დაგვშორდა, ხოლო დაგვშორდა აუცილებლობის და გარდუვალობის ნათელი შეგნებით: უშიშრად და ვაჟკაცურად; ისე, როგორც ეს მებრძოლ ადასიანს შეეფერება;

«კავკასიონი»-ს იმავე ნომრის ფურცლებზე თავის უკანასკნელ წერილში რუბენი ამ თავის შეგნებას ასე გვიშუქებს:

«ჩემს ხანში შესულმა კაცმა რომ ის ინატრო, რაც სამარადისოდ წასულია და არასდროს არ მობრუნდება, უაზრობაა. უნდა სიყვარულით და ბრწყინვალე მომავლის სურვილით დასტოვო სამშობლო და ხალხი, რომლებიც სიცოცხლით და სიტკბო-სიმწარით გამკობდნენ... (იქვე)».

ჩვენი, ქართველობის, წუხილი ისაა, რომ რუბენი ვერ მოესწრო საქართველოს «ცა ფირუზ, ხმელეთ ზურმუხტო»-ს ერთჯერ კიდევ ხილვას მაინც.

ამიტომ ვსტირით ჩვენ ყველანი და ამიტომ ვუბრუნებთ მას მისივე სიტყვებს, რომლებიც მან რაღღის ფსევდონიმით 1953 წელს აკაკი პაპავას ქუთრნალ «მამული»-ს ფურცლებზე ვლასა მგელაძეს მიუძღვნა:

«შენ გინდოდა მშობელ მიწას
დაეფარა შენი ძვლები,
თავს ანაყად დასდგომოდნენ
მოდარაჯეთ ჩვენი მთები!
შენ გინდოდა ყიჟინის ქვეშ
ყოფილიყავ ცივი, მკვდარი.
ჩვენებურ წყლებს ეთქვა შენთვის
გოდება და გლოვის ზარი!..
მაგრამ ასე არ ასრულდა,
მოხდა რისი შიშიც გკლავდა,
შენი ტურფა სამშობლოდან
დღენი შორეს გაგითავდა.
დრო და ბედმა უსამართლოთ
გაყიალეს როგორც გერი,
მაგრამ მაინც მოუსრელად
ლამაზ მსხვერპლად დაიმტვერი.»
ალექსანდრე შათირიშვილი.

ანდრო გუგუშვილი

ამა წლის 17 მარტს ქ. ლონდონში მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა ანდრო გუგუშვილი. ქართულაქტიურ ემიგრაციას მოაკლდა კიდევ ერთი მებრძოლი, საქართველოს განთავისუფლებისთვის თავდადებული ადამიანი.

ანდრომ გაათავა ქუთაისის ე.წ. ქართული გიმნაზია 1913 წ. და სწავლის გასაგრძელებლად გერმანიაში წავიდა. იქ მას მოუსწრო პირველმა მსოფლიო ომმა და ამის გამო იგი იძუ-

ლებული გახდა (როგორც რუსეთის იმპერიის მოქალაქეს) გერმანია დაეტოვებინა და გახიზნულიყო. მან თავი შეაფარა ინგლისის და სიკვდილამდე იქ დარჩა.

საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებას იგი აღფრთოვანებით შეხვდა და როდესაც ქართველი წარმომადგენლები ლონდონს მივიდნენ, იგი მათ გვერდში ამოუდგა, იყო მათი გამყოლი, დამხმარე და მთარგმნელი. როდესაც საქართველოს მთავრობამ აკაკი ჩხენკელი განსაკუთრებულ ელჩად ევროპაში გამოაგზავნა, და იგი ლონდონსაც ეწვია; ანდრო მისი მდივანი იყო. შემდეგ იგი დაინიშნა საელჩოს მდივანად და მიუხედავად ამ საელჩოს გაუქმებისა, ანდრო არაოფიციალურად მაინც თავის მუშაობას განაგრძობდა და ინგლისის მთავრობა მას ამაში ხელს არ უშლიდა.

არაა გასაკვირველი, რომ ემიგრანტი ანდრო გუგუშვილი გაკვირვებულად ცხოვრობდა; იგი ასწავლიდა ქართულ ენას დაინტერესებულ ინგლისელ ახალგაზდა მეცნიერებს და როდესაც ქართველთათვის ცნობილმა მეცნიერმა კ. ალფრედმა ჟურნალ «გეოგრაფია»-ს გამოცემა დაიწყო, მან ანდრო რუდაკციის მდივანად მიიწვია და იყო ამ ჟურნალის მდივანი, სანამ ეს ჟურნალი ომისწინ არ შეწყდა. აქ ანდრო არამც თუ ჟურნალის მდივანი იყო, არამედ ბეუდავდა წერილებს ქართულ ისტორიულ საკითხებზე...

ინგლისის მთავრობისათვის ანდრო გუგუშვილი იყო ნდობის კაცი და როგორც ქართული ან საერთოდ კავკასიური საკითხის წამოიჭრებოდა ხოლმე, ანდროს იწვევდნენ და ღიდავ საპასუხისმგებლო დავალებასაც აძლევდნენ (როგორც, მაგალითად, მეორე საერთაშორისო ომის დაწყების შემდეგ); ყოველ დავალებას იგი დიდი გულმოდგინებით ასრულებდა ხოლმე.

მიუხედავად იმისა, რომ მას ასთმა, გულისხუთვა სტანჯავდა, იგი დაჟინებით განაგრძობდა მუშაობას და ადგენდა ინგლისურ ენაზე ქართული ენის გრამატიკასა და სახელმძღვანელოს. სამწუხაროდ, მას ეს შრომა დაუთავებელი დაურჩა... შეეძლო კი მას, სიკვდილს მისთვის რომ ეცლია. არამც თუ მართლ ეს შრომა, არამედ ბევრი რამ სხვაც გაეკეთებინა, იმდენად მღვივე პატრიოტული და სათანადოდ მომზადებული, მომქმედი პიროვნება იყო იგი...

მიცვალებულის ნეშთის დაწვა მოხდა აპრილს გამოსათხოვარი სიტყვა წარმოსთქვა ექ. აკ. რამიშვილმა. ნეშთის ფერფლი გადაიტანილ იქნა ირლანდიაში, ალენების ოჯახში. მკვებარი.

გიორგი ოდიშელიძე

ამაწლის 17 აპრილს, პარიზის ფოშის სახელობის საავადმყოფოში, გარდაიცვალა საქართველოს სამხედრო სკოლის უფროსი იუნკერი გ. ოდიშელიძე. განსვენებული იყო საფრან-

ნგეთის ჯარის დაშსახურებელი ათასეულის უფროსი, უცხოელთა ლეგიონში. 1939—1945 წ. ის იყო უფროსი იმ ქართული რაზმისა, რომელიც შედგა საფრანგეთში და ფრიად მძიმე პირობებში მოუხდა გიტლერის ჯარების წინააღმდეგ, სახიფათო, საპასუხისმგებლო მოვალეობა ეკისრა და თავისი რაზმი სამშვიდობოზე გაეყვანა.

დასაფლავების დღეს (პარიზის ახლო—ქ. შატუს სასაფლაოზე), ქართველ ყ. მხედართა ასოციაციის სახელით მისმა თავმჯდომარემ, კოლონელ ნ. თოხაძემ განსვენებულს გამოეთხოვა მგრძობიარე სიტყვით, რომლის მოკლე შინაარსი აქ მოგვყავს:

«როცა ჩვენი სამშობლო ვერაგმა მტერმა მოგვტაცა, შენ გმირულად იბრძოდი მის დასაცავად ტაბახმელაზე, პირნათლად მოიხადე შენი მოვალეობა სამშობლოს წინაშე. შემდეგ ჩვენ შემოგვეკედლეთ საფრანგეთს და მის ჯარშიც პატიოსნად და ერთგულებით ვმსახურე მისი თავისუფლების დაცვას, დაიმსახურე კიდევ მასპინძლების სათანადო ყურადღება და მადლობა. შენ იყავი დიხჯი, მორიდებული და გულჩათხრობილი ადამიანი. მაგრამ შენი გრძობების სიფაქიზე არავისთვის არ იყო უცნობი. შენი ფიქრები, შენი შეგობრებისთვის საიდუმლოება. შენ შესძელი შრომის მოყვარეობით, დარბაისლობით, გულუხვ პატიოსანი ცხოვრებით თბილი ქართული ოჯახი შეგქმნა უცხოეთში.

მშვიდობით ძვირფასო გიორგი, შენ ვალმოხდილი შორდები ამ ქვეყანას, მსუბუქი ყოფილიყოს მისი მიწა შენთვის, სანამ ველირსებოდეთ სამშობლოს განთავისუფლებას, რომელიც შენ არ დაგივიწყებს და მადლობით მოგიხსენიებს.

ქედს ვიხრი შენი ცხედრის წინაშე ქართველ ყ. მხედართა სახელით. საუკუნო განსვენება მოგანიჭოს უფალმა, ღმერთმა ჩვენმა».

«ჩვ. დრ.» რედაქცია გულწრფელ თანაგრძობას უცხადებს განსვენებულ გ. ოდიშელიძის ოჯახს და მის მეგობრებს.

«ჩვენი ღრმუა»-ს ფონდი.

გრ. ბარამიძე	120 ფრანკი.
ბ-ნი ი. ჯ.	100 „
ს. დონღუა	100 „
შალ. ჯაველიძე	100 „
ალ. ტატიშვილი	100 „
ისიდორე გაქონია	100 „
სოშოს სათვისტომო	100 „
ვ. გაჩეჩილაძე	50 „

ალ. შათირიშვილისგან მისი მეგობრის კოლია ორაგველიძის ხსოვნის აღსანიშნავად 100 ფრანკი.

Gerant: M. Stouroua.

Imprimerie Coopérative Arpajonnaise, Arpajon.